

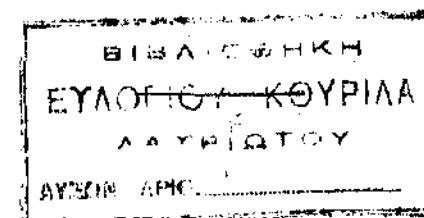
ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΩΟΣ

1879

[ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 8.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣ

Εργασίον της 'Εστίας: 'Οδός Σταδίου, 6.

1879

ἙΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος "Θυβας

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.— Ἐργασίαν τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταυροῦ, 8.

11 Νοεμβρίου 1879

Σφραγίς τοῦ ὑγειονομικοῦ ἑγγύου ἐπὶ ἀνακαταστάσει

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

ΙΤΑΛΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Α'

Ὁ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Νεάπολιν διάπλους.— Τὸ ἀτμόπλοιον "Ἐγέστα καὶ οἱ συμπλωτήρες.— Κατάνη.— Μεσσήνη.— Ἀφίξις εἰς Νεάπολιν.

Ἔχω μίαν συνήθειαν, κακὴν μὲν βεβαίως, ἀλλ' ἔχουσαν καὶ τὰ καλὰ τῆς, τὸ νὰ μὴ καταστράνω ἀπομνημονεύματα καὶ νὰ μὴ ἐκθέτω τὰς ἐντυπώσεις τῶν ταξιδίων μου. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ Ἑστία ἔχει ἰδιαιτέρων τι γόητρον, ἐπειδὴ, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔγραψα περὶ τοῦ ἐν Βρυξέλλαις μουσείου τοῦ Βιρτζ, οὕτω καὶ νῦν προκαλοῦμαι νὰ γράψω ἀναμνήσεις ἰταλικῆς. Ἀλλὰ πῶς καὶ πόθεν νὰρχίσω, ἀφ' οὗ δὲν δύναμαι νὰ κάμω ἀρχὴν ἀπὸ Αἰδὸς καὶ πανσελήνου; Ἄν τοῦλάχιστον εἶχομεν πανσελήνον κατὰ τὸν ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Νεάπολιν διάπλου, θὰ ἠδύναμην πολλὰ νὰ εἶπω ἐνθουσιαστικὰ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς ἡμῶν ἐκείνης φωταγωγῆς, ἥτις ἔχει ἀκούσει τόσα καὶ τόσα παρ' ἀγμῶν καὶ κακῶν στιχοπλόκων, ὥστε εἶνε μὰ τὴν ἀλήθειαν θαῦμα πῶς δὲν ἀπεφάσισε νὰ μᾶς ἀποχαιρετίσῃ διὰ παντός, στέλλουσα τὰς ἀκτῖνας τῆς τῶ ἐξῆς εἰς ἄλλους κόσμους, ἐνθὰ νὰ μὴ γράφονται στίχοι. Ἀλλὰ δὲν ἐφώτιζεν ἡμῶς ἡ ἀργυροφειγῆς τὰ ὑγρά κέλευθα, μέλλων δὲ νὰ φηγηθῶ τὰ τοῦ διάπλου μας, κατὰ τὴν βήτην ἀπαίτησιν τῆς Ἑστίας, εὕρισκομαι ἐν ἀπορίᾳ, ὡς τις χορευτὴς πρωτόπειρος, ὅστις δὲν ἐξεύρει τί πρῶτον νὰ εἴπῃ εἰς τὴν συγχορευτριά του κατὰ τὰ μακρὰ σχήματα τῆς ποικίλης τετραζυγος, ἂν δὲν βοηθῆ ὑπὸ τῆς ἰδιοτροπίας τοῦ καιροῦ, καὶ προτιμῆ νὰ

μείνῃ ἀφωνος, ὅταν οὔτε ἡ ζέστη εἶνε ὑπερβολικὴ οὔτε τὸ ψῦχος ἐκτακτον.

Καὶ ἐν τούτοις τὸ ἀτμόπλοιον ἡμῶν, βοηθούμενον ὑπὸ οὐρίου ἀνέμου, ἔσχιζε τὴν θάλασσαν θαρραλέον, κυματιζόμενον ἐπιχαρίτως. Ὀλίγην ὄραν μετὰ τὸν ἐκ τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς ἐκπλου διηρογόμεθα ἐξώθεν τῆς Σαλαμίνας, ἧς τὸ κύμα ἠσπάζετο τοῦς ἀπέναντι τάφους τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Μισαούλη. Αἱ ἐντυπώσεις διεδέγοντο ἀλλήλας ταχέως καὶ αἱ ὀλίγαι ἱστορικαὶ ἡμῶν γνώσεις ἀνεξωγονοῦντο ἐπὶ τῇ θάλασσῃ τῶν τοπειῶν, ἐνθὰ διεδραματίσθησαν διασημότερα τῆς πατρῆου τύχης γεγονότα. Ὁ δρᾶμος τοῦ ἀτμόπλοιου μόλις ἐπέτρεψεν εἰς ἡμᾶς νὰ ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸν κόλπον τῆς Σαλαμίνας ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει νὰ ἐμμένῃ εἰς τὸ θέαμα τὸ ὠρατον, ἐν ᾧ ὁ ὀφθαλμὸς ἐπλανᾶτο παρασυρόμενος εἰς τὴν ἀμείνον διαδοχὴν τῶν ὠραίων νήσων, αἵτινες παρίσταντο ταχέως, ἡ μὲν μετὰ τὴν δὲ, ἐνώπιον ἡμῶν. Ὁ καθαρὸς φθινοπωρινὸς ἀῆρ καὶ τὸ γλυκὺ θέαμα τοῦ γλαυκοῦ πόντου δὲν ἀφῆκεν ἐν ἡμῖν πολλὴν διάθεσιν πρὸς συζητήσεις καὶ ὄμως εὐχαρίστως συνδιελεγόμεθα μετὰ φίλου Ἑλληνοῦ συμπλωτήρος περὶ τῆς περιφανοῦς ναυμαχίας καὶ διεγράφομεν τὸ σχέδιον τῆς παρατάξεως τῶν τριήρων, λυπούμενοι ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἀτέλεια ἀναγκάζει ἐνίοτε τοῦς ἐπιστήμονας νὰ συζητῶσι καὶ ἐν πράγμασιν, ἅτινα ἔπρεπε πολλάκις νὰ γεννῶσι μόνον ἀνέπαρον εἰς τὴν ψυχὴν τὴν ἰδέαν τῆς δόξης χωρὶς ἀδιαλύτων περὶ τὰ καθ' ἕκαστα μικρολογιῶν. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἦτο ἔτι πλήρης τοῦ Ἀριστείδου καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Εὐρυβιάδου καὶ παρήλαυνεν ἐνώπιον ἡμῶν ἡ Ἀρτεμισία καὶ ἐκόμπαζεν ὁ Ξέρξης ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ του θρόνου ἐν μέσῳ γραμματέων οὐκ εἰδότεων τί νὰναγράψωσιν, ὅτε τὸ σκάφος, ταχύτερον τῆς διανοίας ἡμῶν τῆς ἀρροσκομένης εἰς τὰ περίδοξα, διήλαυνε σαλευόμενον πρὸ τῆς Αἰγίνης. Ὁ τροφοδότης τοῦ πλοίου ἡμῶν, ἐνός τῶν ἀρίστων τῆς ἰταλικῆς ἐταιρείας τοῦ Flotio, εἶχεν ἤδη ἀναπαύσει τὸν στόμαγον ἡμῶν δι' ἐπιρκοῦς ἀρίστου καὶ θερμάνει τὴν ἡμετέραν φαντασίαν δι' ἀξιολόγου σιελικοῦ οἴνου, ὅστις ἐνούμενος μετὰ τῆς ἐμφύτου παντὶ Ἑλληνι φιλοπατρίας διεγράφεν εἰς τοῦς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν πάντη ἀλλοίας τὰς ἀκτῖνας καὶ τὰ ὄρη τῶν γραφικῶν νή-

των πρό των όποιων διαπλέομεν. Χωρίς να το θέλωμεν ή Δύγινα ως υπό βράβδου μαγικής μεταουσιώθη εις την ώραίαν του ποταμού Άσωπου Ουγατέρα, ήν άγαπήσας ό ύπατος των θεών μετήνεγκεν έκεισε από των μητρικών κόλπων. Άληθώς επί της νήσου ταύτης, της ξηράς νύν και Ισχνής, όταν έβλέπομεν αύτην εξ ανατολών, κατώκει έμπορικώτατος λαός, δράστης και πλούσιος, διαφιλονεικήσας την άκμήν της ναυτιλίας προς αύτάς τας Άθήνας; Η Δύγινα των σημερινών μικροναυτίλων και σπογγαλιών ειχεν άληθώς ποτε κατοίκους ύπερ τους 500,000; Δέν είνε άρα λάθος των χειρογράφων του Άριστοτέλους νάναφέρεται ό αριθμός 470,000 δούλων των Δύγινητών; Δέν ειχομεν πάσαι νά σκεπτώμεθα και διαστάζωμεν, ότε ταχέως ήδη διηρχόμεθα πρό του Πόρου και έφανταζόμεθα τον άδοατον ναόν του Ποσειδώνος, ένθα έπιεν έθειλουσίως τό φάρμακον ό Δημοσθένης. Έχθυσάμεν έν δάκρυ συγκινήσεως άπέναντι της γής όπου έθανεν ό μέγας Άθηναίος. Ορθώς λέγει τό άρχαίον επίγραμμα, ότι άν ειχε την σωματικήν βώμην ίσην προς τον λόγον, δέν θα έδέσποζε ποτε της Ελλάδος Άρης Μακεδών. Τόν Πόρον διεδέχετο ή Ίδρα, και μόλις που κατόπιεν διαφαίνοντο έν τη είσόδω του άργολικού κόλπου αι Σπέτσαι νήσοι μητέρες ναυμάχων διαφαστεφών. Τά ήλιοκαή θαλασσοπούλια της Ίδρας και των Σπετσών δέν ήγώνισθησαν άμυνόμενα κατά της περσοκρατούμενης Άσίας έπελαουούσης, ούδ' έθνησκον άνώνυμα κατά της μακεδονικής σαρίσσης άγωνιζόμενα τέκνα περιφανή του νέου Έλληνισμού έδιδον όνομα και νίκην εις την φίλην πατρίδα κατά νέων άνομιτέρων βαρβάρων. Τίς θα λησμονήση τους άθλους και τας θυσίας των, τίς θα ύμνήση ποτέ έπαξίως τας νίκας των; Έπροχώρει τό πλοϊον ήμῶν και μετ' αυτού ή φαντασία και άνεμένομεν νά ιδώμεν όλίγα που μόλις μίλια μακράν τά Ψαρά, τον τελευταϊον εύκλειά βράχον του νησιωτικού εκείνου στεφάνου. Τίς έφαντάσθη ποτέ, όσον και άν έμελέτησε του Διγαίου την τοπογραφίαν, ότι τά Ψαρά δέν είνε έγγύτατα των Σπετσών και της Ίδρας και ότι χώρίζουσι την ήρωτόκον νήσον από των άλλων αύτης άδελφών κυμάτων διαυλοι μακροί; Άπορούντες έβλεπον οι συμπλωτήρες ήμῶν ένθουσιωδώς προσβλέποντας τους ξηρούς και δι' αυτούς άνωμόμους βράχους πρό των όποιων διηρχόμεθα. Άλλ' εύλαβηθέντες την εύσεβή ήμῶν θεωρίαν δέν ήρώτησαν ήμῶς έπόθεν ό ένθουσιασμός και ή λάμψις του όφθαλμού και τό κούφιόν ποτε δάκρυ.

Βυδαιμόνα της δλθίας Άγγλίας τέκνα δέν ήδύνατο βεβαίως οι συμπλωτήρες ήμῶν νά αισθανώσιν της έθνικής ήμῶν συνειδήσεως την έξαρσιν, της πανελληνίου ήμῶν εδύνης τό άλγος. Διότι την πλειοψηφίαν των συνοδοιπόρων ήμῶν

άπετέλουσ Άγγλοι, έκαστος ιδιάζοντα έχων τον τρόπον και της ύφσεως τό έξωτερικόν. Περὶ των Άγγλων δύναται τις νά παραδύση τό του Βηλαρά εκείνο, ότι ή φύσις, μόλις πλάσασα ένα αύτων, και θραύει έπειτα τον τύπον. Και ήμῶς είνε περίεργον, πῶς έν ή άλλοιόν έχουσιν έκαστος τό πρόσωπον, την φωνήν, τας διαθέσεις, εύρίσκονται συμφωνότατοι περι έν τι, περι τον τρόπον του περιουείν. Ο Άγγλος, σχεδόν όσον και ό Άμερικανός, ταξιδεύων δέν είνε άνθρωπος, είνε μηχανή κοκκίτη. Έξήγουμαι. Είνε μηχανή εργαζόμενη κατά τας όδηγίας του κοκκίνου όδηγού, του Budeker ή μάλλον του Murray. Τά πάντα είνε διαγεγραμμένα εκ των προτέρων, οι τόποι οὗς πρέπει νά ιδώσιν οι περιηγηται, αι άμοιβαί άς όφείλουσι νά πληρώσωσιν, αι ήμέραι αιτινες άπαιτούνται προς έπίσεσφιν των μνημείων. Τό ταξιδεύειν έχει καταστή ούτω τυπικόν, όστε αληθώς έν πάση ειλικρινεία δύναται τις νά περιέλθη εις τον πειρασμόν νά έρωτήση, άν έν τοίς έντύποις εκείνοις όδηγοίς δέν περιέχεται και ό αριθμός των έπιφωνημάτων και των θαυμαστικῶν, προς ά πρέπει νά διασταλή τό σχεδόν άείποτε άνοικτόν στόμα του Άγγλου περιηγητού. Ένθυμούμαι νεαρόν τινα άπόφοιτον ενός των κολλεγίων του Όξωνίου, έπισκεφθέντα πρό έτών τας Άθίνας, μεθ' ου άνέβη την Άκρόπολιν, όστις άπήτησε βήπως νά ένωτισθ ή του θρυλουμένου βόμβου των θαλασσιών ύδάτων, όστις λέγεται άκούμενος από των έν τή Έρεχθειώ δήθεν ίχνῶν της ποσειδωνίου τριαινής. ό αυτός έθεώρησεν άπαραίτητον νά διέλθωμεν έφ' άμάξης κάτωθεν της Πύλης του Άδριανού (δέν ειχον έτι τελή περίξ τά σημερινά κυκλιδώματα) και άνέγραψεν έν τῷ σημειωματάρίω του ακριβώς την ώραν, καθ' ήν έτελείτο τό προδιαγεγραμμένον τουτό αξιωσημείωτον γεγονός. Τέσσαρα αντίτυπα του τοιούτου περιηγητικού τύπου ήσαν οι τέσσαρες Άγγλοι συμπλωτήρες ήμῶν, έκαστος παρέχων ιδιόρρυθμους του τύπου ποικιλίας. Ζωολογικῶς κατατασσόμενοι άνήκον άπαντες εις τό γένος Άγγιλος περιηγητής, μόνον δέ διέφερε τό είδος.

Η ψυχολογική εξέτασις των συμπλωτήρων ήμῶν και ή έπιθεώρησις του ήμετέρου σκάφους άπετέλεσαν την κυριωτάτην ήμῶν φροντίδα, ότε, περαιωθέντες έξω των νήσων του σαρωνικού κόλπου και ειςπλεύσαντες εις τό Μυρτινον Πέλαγος, μόλις ήδη μακρόθεν διεκρίνομεν άφανώς τά όρη της Κυνουρίας και παρεσκευάζόμεθα προς την ιδέαν ότι θα παρακάμψωμεν τον Μάλεαν. Άλλ' είνε αληθές, ότι καιται ή γνωστή παροιμία των άρχαίων κάμψας Μάλεαν έπιλάθου των οίκαδε, ήτις έλαβε πρό των ενών διά της συγκρούσεως του άτυχούς Άκράγατος (Agrigento) νέαν ύπόστασιν, ήδύνατο νά παραξή τους πλέοντας μάλιστα κατά τας ήμέρας της

φθινοπωρινής ίσημερίας, ήμεις έλάχιστα είμεθα διατεθειμένοι νά δεινώμεν την ήμετέραν θέσιν, αίσθανόμενοι ήμῶς βυκακλιζόμενους ήδύτατα υπό της έσπερινής αύρας, ήτις μετά τό δειπνον κατεκοίμισεν ήμῶς τρυφερώς.

Ότε δ' έξυπνήσαμεν την πρωϊαν του Σαββάτου, ειχομεν ήδη παρακάμψει και τον Μάλεαν και τό Ταϊνάρον και τον Άκρίταν, και διεκρίνομεν ήδη μακρόθεν τό Ναβαρίνον, κοιτίδα περιφανή της ελληνικής ανεξαρτησίας. Έν ή δέ κατά μικρόν άπεμακρυνόμεθα άπώτερον της ελληνικής γής, ένεθυμήθημεν και του όνόματος του σκάφους ήμῶν και των άναυησέων άς άνεκάλει εις τον Έλληνα, ότε είδομεν επί τινος εύάερου έξέδρας έν τῷ καταστρώματι εκτεθειμένας δύο φωτογραφίας, αιτινες παρίσταν άρχαία μνημεία. Τό πλοϊον άνομάζετο Segenta εις μνήμην της άρχαίας εκείνης ελληνίδος πόλεως Έγέστης έν Σικελία, ήτις ύπῆρξε διά τας κριδας αύτης προς τους Σελι ουντόους μία των κυριωτάτων άφοριμών της εις Σικελίαν άτυχοῦς των Άθηναίων έστρατειας. Δι' έ φωτογραφία αιτινες ήσαν εκτεθειμένα έν τῷ πλοίω παρίσταν τά έρείπια του άρχαίου θεάτρου της πόλεως ταύτης και τά γεραρά λείψανα άρχαίου ναού σωζόμενου έν τη πόλει, ούτινος ό σοβαρός δωρικός ρυθμός άναμιμνήσκει τά λείψανα του έν Κορίνθω σωζόμενου ναού του λεγομένου της Χαλινίτιδος Άθηνάς.

Άλλά τό περιεργότατον έν τῷ πλοίω δέν ήσαν αύται αι φωτογραφίαι. Μετά ποικιλίας άναγνώσεως και διμιλίας, διά την παντελή έλλειψιν παντοίας άλλης διασκεδάσεως, έφ' ή δυστυχώς διακρίνονται τά σκάφη της εταιρείας του Φλόριο, έστράφημεν εκ περιεργίας επί την άνάγνωσιν του λευκώματος του πλοίου, έν ή ό βουλόμενοι των περιηγητών αναγράφουσι την εύάρσειαν ή δυσάρσειαν αυτών εκ του πλοίου και του πληρώματος. Τό βιβλίον περιείχε πολλά έξια προσοχῆς και γέλωτος. Είς των περιηγητών έξέφραζε την λύπην αυτού ότι δέν ειχον συμπλεύσει κατά τό ταξίδιον αυτού κυρίαί, άλλος παροποιείτο, και ήτο Γερμανός, επί τη έλλείψει ζατρικίου. Άλλά τό εύχαριστότατον ήτο ή πλήρης εύάρσεια Έλληνός τινος, ούτινος δέν άνεγινώσκετο τό όνομα καλῶς και όστις ειχεν αναγράψει έν τῷ λευκώματι τά έξῆς. Δημοσιεύομεν αυτά εύλαβῶς αυτολεξει, αυτοίς γραμμασιν, ως ει έπρόκειτο περι καιμένου μεσαιωνικού.

«Les messieurs kommantante des hauteau Segenta nous avons etes très contante edes tous les hommes». Έρωτώμεν, τίς ή ανάγκη νά γράψη ταύτα ό γράψας, ή, άφ' ου πάντως ήθελε νά δικαιώσιν τό όνομα αυτού έν τοίς πρακτικῶς της Ιταλικής άεροπλοίας, διά τί δέν έγραφε την γλωσσάν του την μητρικήν, έν ή βεβαίως δέν θα διεπράττειν, όσον νεοφώτιστος και άν ήτο έν τῷ όρθογραφία και τῷ συντάξει,

τόσα παραπτώματα καταγέλαστα; Έλυπήθην πολύ, τό όμολογῶ άνευ περιστροφῶν, ότι τό ελληνικόν τουτό κείμενον ήτο τό άμαθέστατον πάντων των ύπομνημάτων των περιηγητών, ούτινες έθεώρησαν άναγκαϊον νά γράψωσι τό όνομά των έν τῷ λευκώματι. Έσυλλογίσθη δέ ότι άν ήμην έν τη θέσει του γράψαντος εκείνα και ειχον ύποχρεώσεις προς τό πλήρωμα της Έγέστης, θα προείμιων νάπαλλαξώ αυτών μάλλον χρηματικῶς, διά πληρωμῆς ενός άκόμη φράγκου εις τους θεράποντας, ή συγγραφικῶς, διά γαλλικού σημειώματος, έστω και τριστίχου.

Πεντήκοντα και έπτά περίπου ώρας μετά τον εκ Πειραιώς άπόπλου προχωρούζετο ή Έγεστα κατά την είσοδον του λιμένος της Κατάνης ήτο πλέον άργά και τό πλοϊον ειχε καθυστερήσει άρκετά, ότε ταχέως ήναγκάσθη νάπάρη έκείθεν, και ούτω δέν είδομεν την Κατάνην. Άλλ' ή περιεργία ήμῶν ίκανοποιήθη κατά την έπιστροφήν εξ Ιταλίας διά της αύτης θαλασσίας όδοῦ, ότε εμείναμεν ίκανάς ώρας και έπροσθάσαμεν νά ιδώμεν τάξιοθέατα. Η πόλις εκτείνεται νωχελῶς παρά τους πρόποδας της Αίτνης, και αριθμεί περι τας 85,000 κατοίκων. Είνε περίεργος ή ήρεμία των Καταναίων οίτινες εργαζονται και εύθυμούσιν υπό τους πόδας του ήφάστελου, έν ή ή πόλις αυτών είνε πολλαχού φκοδομημένη επί λάβας και έν ή έχουσι προσώτους τας άναμνήσεις καταστροφῶν, διότι άκόμη τῷ 1828 πλείστα οικίαι έπεσαν εκ σεισμοῦ, συνεχέως δέ είνε αι έκρήξεις και οι σεισμοί χρόνων παλαιότερων. Έτι πρό όλίγων μηνῶν ή Αίτνα εύρίσκειτο έν πλήρει έκρήξει. άλλ' ότε διέβημεν ήμεις εκείθεν, στρώμα χιόνος έπέστρεψε την ύπερ τους δεκαεκαχιλίους πόδας ύψηλήν κορυφήν του πυρογενούς όρους. Η θεα της λευκανθιζούσης εκείνης κορυφῆς μοι άνέμνησε την φαινομένην ψυχρότητα των ανθρώπων, οίτινες κρύπτουσι πῦρ και φλόγας υπό την έξωθεν χιόνα. Είνε περίεργος σύμπτωσις ότι ή Αίτνα προμνηθεί την Ιταλίαν και τον γείτονα κόσμον μέχρι της νήσου Μελίτης διά της χιόνος της, έν ή συγχρόνως άποστέλλει τό θεϊον των πλουσιωτάτων θειώνων της εις άπωτάτους λιμένας. Όπόσον είνε παράδοξοι αι άντιθέσεις του κόσμου τουτού!

Έξιοθέατον είνε έν Κατάνη τό μέγιστον μοναστήριον των Βενεδικτινῶν, πλοϊον του όποίου δεικνύουσι τον τόπον, ένθα έφθασεν ή λάβα του ήφαιστείου κατά την μεγάλην έκρηξιν του 1669, ής εικόνα παρέχει τοιχογραφία τις μετρίως τέχνης έν τῷ σκευοφυλακείω της μητροπόλεως. Η μητρόπολις αύτη, τιμωμένη επ' όνόματι της άγίας Άγαθῆς, έξεγείρει ούχ ήττον τό διάφωρον του περιηγητού. Ο φίλος της ζωγραφικῆς όλίγα έχει νά θαυμάσῃ έν τούτῳ τῷ κτίρίω, όπερ πολύ μάλλον θα συγκινήσῃ τον φιλιόστορα, δυνάμενον νά ιδῇ έν αὐτῷ τους τάφους των

μελών του ανδραγαδικού οίκου. Τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Ἀγαθῆς, ἣτις ἐμαρτύρησεν ἐν Κατάνῃ τὸν τρίτον μ. Χ. αἰῶνα, ὅπερ φυλάσσεται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, δὲν εἶδομεν ἐπὶ τὰ θύραι καὶ ἐπὶ τὰ κλειδὸς προφυλάττουσιν ἀπὸ τῶν δυνάμεων τοῦ κοινοῦ τὸ ἅγιον λείψανον, προωρισμένον κατὰ τοὺς ἀπαράβατους κανόνας τῆς πλεονεξίας τῶν καθολικῶν ἱερέων νὰ πλουτίζη τὸ βαλάντιον τοῦ ἁγίου Πέτρου καὶ τῶν λειτουργῶν του διὰ σπανίων τινῶν ἐμφανίσεων. Φαίνεται δὲ ὁ καθολικὸς κληρὸς ἀκολουθῶν ἐν τῇ πρακτικῇ χρῆσει τῶν ἁγίων του τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Πλουτάρχου, καθ' ὃ δὲσφύλακτον ἐν συνηθείᾳ τὸ πρὸς δόξαν σεμνόν. Πολλῶ δὲ τούτων πάντων ἀξιοπαρατήρητος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ εἶνε ἡ παλαιὰ οἰκοδομὴ τοῦ ἀρχαιοτέρου αὐτῆς μέρους, τοῦ σωζομένου οἶον ἐκτίσθη τελευτώντος τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος ἐπὶ Ρογέρου. Μεταγενέστεραι καταστροφῆαι καὶ ἀνασκευαὶ ἐσεβάσθησαν τὸ ἔμπροσθεν τοῦ παλαιοῦ κτιρίου, εἰς ἃ ἐνεκτίσθησαν λίθοι ὀγκώδεις ἐκ τοῦ ἀμφιθεάτρου τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Τὸ ἀμφιθέατρον τοῦτο σώζεται μάλιστα πού σήμερον, ἀφ' οὗ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας πρῶτος ὁ Θεοδώριχος καὶ μετὰ χρόνον πολλὸν ὁ Ρογέρου ἀφῆρσεν ἐξ αὐτοῦ λίθους πολλοὺς χάριν τῶν τειχῶν καὶ τῆς μητροπόλεως. Πτωχαὶ καλύβηαι καὶ σιδηρέων τεχνουργεῖα εἶνε νῦν ἐσκηνημένα ἐν ταῖς ὀγκώδεσιν αὐτοῦ ἐρείπιοις. Μοι ἐφάνησαν ἀληθῶς ἐχῖνοι καὶ ὄνοκένταυροι, κατὰ τῆς Γραφῆς τὰ λόγια, ἐνοικοῦντες ἐν ταῖς λειψάνοις παλαιᾶς δόξης. Πολλῶ δὲ κάλλιον τοῦ ἀμφιθεάτρου διατηρεῖται τὸ ἀρχαῖον θέατρον, ὅπερ καὶ διεσώζετο σχεδὸν ἀκέραιον μέχρι τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος· ἀλλὰ καὶ τούτου ἐσώθησε πολλὰ ὁ Νορμαννὸς Ρογέρου. Τώρα δὲ εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια αὐτοῦ ἐντὸς τῆς νέας πόλεως ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ἐξ αὐτῶν ἐπωνυμουμένη Strada del teatro Greco, καίτοι ἀρχαιολόγοι σπουδαῖοι πιστεύουσιν ὅτι καὶ τὸ θέατρον τοῦτο δὲν εἶνε ἐλληνικῆς, ἀλλὰ ῥωμαϊκῆς τέχνης. Μετὰ μεγίστης χαρᾶς εἶδομεν οὐ μόνον ταύτην τὴν ὁδὸν ἀνομασμένην ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τῆς ἀρχαιότητος· Strada Slesicorea ἐπιγράφεται ἄλλῃ τις ὁδὸς τῆς Κατάνης, ἐκ τῶν καλλίστων διατηρουσῶν ὑπ' εὐλαβείας τῶν ἐνοίκων τὸ ὄνομα τοῦ μελοποιοῦ Τισίου, ὅστις διὰ τὴν στήσιν τῶν μελικῶν χορῶν ἐκλήθη Στισίχορος καὶ ἀπέθανεν ἐν Κατάνῃ, ἐνθα εἰδεινύετο ὁ τάφος αὐτοῦ κεκοσμημένος διὰ κίωνων ὀκτώ, ὅθεν προῆλθε καὶ ἡ παροιμία πάντα ὀκτώ.

Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐλάμβανέ ποτε πέρας τὸ κυριακὸν τοῦτο ἀνάγνωσμα τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑστίας, ἂν ἤθελον νῶναγράψωμεν ἀπάσας τὰς ἐλληνικὰς ἀναμνήσεις ὅσαι πολιορκουσι τὸν νοῦν τοῦ Ἑλληνοῦ τοῦ ἀποβαίνοντος εἰς Σικελίαν. Διὰ τοῦτο σπεύδομεν μετὰ τοῦ ἀτμοπλοίου

εἰς τὴν Μεσσήνην, ἣτις ἀπέχει περὶ τὰς ὀκτώ μόνον ὥρας τῆς Κατάνης.

Ἡ Μεσσήνη τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ἐλληνικῆς καταγωγῆς διατηρεῖ μόνον τὸ ὄνομα, ὅπερ ἔλαβεν ἐκ τῶν Πελοποννησίων αὐτῆς οἰκιστῶν, τῶν διαδεχθέντων τοὺς Σικελοὺς οἰκῆτορας τῆς ἀρχαίας Ζάγκλης. Εἶνε δὲ τὴν σήμερον καθαρὰ καὶ ὠραία πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 110,000 κατοίκων, ἣς εὐχεροτάτην ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν οἱ τρεῖς εὐρεῖς καὶ μακρότατοι παράλληλοι δρόμοι, οἱ ἐπώνυμοι τοῦ Βικτωρος Ἑμμανουήλ, Καρόου καὶ Γαριβάλδη, τριάδος ἀνδρῶν ἣτις δικαίως ἐτιμῆθη ἀπανταχοῦ τῆς ἡνωμένης Ἰταλίας. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς μητροπόλεως, ἣτις ἐπ' ἴσῃς ἤρξατο οἰκοδομουμένη ὑπὸ τοῦ Ρογέρου, ὡς καὶ ἡ τῆς Κατάνης, ἐπεσεκέφθημεν τὸ πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ εὔρηται καὶ ἀσημὸν τι μουσεῖον καὶ ἡ βιβλιοθήκη. Ἐν ταύτῃ ἀπόκεινται περὶ τὰ τριακόσια ἐλληνικὰ χειρόγραφα, ἀνήκοντα τὰ πλεῖστα εἰς τὸ διαλυθὲν παλαιὸν μοναστήριον τοῦ Σατῆρος (Salvatore) παρὰ τὴν Μεσσήνην. Διαιμείνας ἱκανὰς ὥρας ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ εἶδον πολλοὺς τῶν κωδίκων τούτων ἐπὶ περγαμνῆς, ἀνερχομένους καὶ εἰς τὸν δέκατον καὶ εἰς τὸν ἑνατον αἰῶνα δλίγους τινὰς, ἀλλὰ δὲν εἶδον ὅ τι μάλιστα ἐξήτουν, τοὺς διὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν πολυτιμωτάτους τῶν κωδίκων. Εἶνε οὗτοι οἱ ἐπὶ βομβυκίνου χάρτου κατὰ τὸν ἰγ' καὶ ιδ' αἰῶνα μάλιστα γραφέντες καὶ μικτὴν περιέχοντες ὕλην, οὗς κουβαράδας φαίνεται καλέσας ὁ πρὸ ἡμῶν ἐλληνισμὸς. Ἐν αὐταῖς, ἐν μέσῳ ὕλης ποικίλης καὶ ἀναμίκτου, περιεργότατα πολλὰκις ἀνεύρημα χρονικά, ποιήματα, σημειώματα, ἔγγραφα. Βιβλιοθήκαι δευτερευούσης ἀξίας καθίστανται ἐντεῦθεν πολλὰκις πρὸς τὸν ἀνιχνεύοντα μεσαιωνικὴν ὕλην πολλῶ σπουδαίωτεροι τῶν περιεχοσῶν πολυτιμωτάτους κώδικας ἐπὶ περγαμνῆς· ἀρκεῖ νὰ εὐρίσκωνται ἐν αὐταῖς τοιοῦτοι codices miscellanei. Ἀλλ' ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μεσσήνης δὲν περιέχει δυστυχῶς τοιοῦτους κώδικας, ἔχουσα ἄλλως ἱκανὴν ὕλην διὰ τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μάλιστα φιλολογίαν. Εὐχαρίστως εἶδον ἐν αὐτῇ διατρήθοντα περὶ τὴν σύνταξιν τοῦ καταλόγου τῶν ἐλληνικῶν χειρογράφων καὶ παντοίας μελέτας ποιοῦντα τὸν ἐλλόγιμον πατέρα Ματαράγγαν, φέροντα μὲν τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων καὶ ἐμπεφορημένον παντοίας παιδείας ἐλληνικῆς, ἀλλ', ὡς ἔμαθον κατόπιν, μὴ ἐμπνεόμενον ἐξόχως ὑφ' ἐλληνικῶν αἰσθημάτων. Πρεσβυῶν τὰ τῶν Οὐνιτῶν εἶχεν, ὡς ἤκουσα, ἀντιταχθῆ ἐπιμύνης εἰς τὴν μὴ ἀπόδοσιν τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας τῆς Μεσσήνης πρὸς τὴν κοινότητα τὴν ἐλληνικὴν, τοῦ ὅτι ἔπερ ἐγένετο τέλος ἐπ' ἐσχάτων. Ἀξιόζηλον ὅμως εἶδον τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ καὶ χαίρων παρηκολούθουν τὰς

διηγήσεις περὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ ἀνακαλύψεων του, ἐν αἷς ἀριθμοῦνται ἰδιόγραφα τῶν μέσων αἰῶνων καὶ λειτουργία τις τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἐν μακρῷ εἰληταρίῳ, ἣς τὴν ἀξίαν ὀὰ ἐκτιμήσωσι βεβαίως μᾶλλον ἐμοὶ οἱ Θεολόγοι, ὅταν γραφῶσι τὰ περὶ αὐτῆς.

Ὅτε δ' ἐξήλθομεν τῆς βιβλιοθήκης, βαγδαία βροχὴ κατερορήγνυτο ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ Μεσσήνη, ἂν εἴχομεν ἴδει τὴν πρῶτιαν ἀγλαὴν ὑπὸ τὸ ὠραῖον φῶς τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου, εἶχε περιβληθῆ χειμεριαν ἐσθῆτα. Ἐπιβάντες εἰς ἄλλο σκάφος τῆς ἐταιρείας τοῦ Φλόριο, τὸ μέλλον νὰ μεταγάγη ἡμᾶς εἰς Νεάπολιν, εὔρωμεν αὐτὸ διάβροχον ὑπὸ τῶν ὕδατων, ἅτινα ἐξηκολούθουν ὑγραίνοντα τοὺς κατ' ὀλίγον προερχομένους συμπλωτήρας. Οὐχ ἦτον ἡ κίνησις ἦτο πολλὴ καὶ πολλὴ ἡ φαιδρότης καὶ ζωνόρτης τῶν νοτίων ἐκείνων Ἰταλῶν. Ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ πάντες ἐγνωρίζοντο ἡ ἀνεγνωρίζοντο. Διήλθομεν περιβεχόμενοι, ἀλλὰ φαιδροὶ τὴν Σκύλλαν καὶ Κάρυβδιν, αἵτινες παρ' ὀλην τῆς ἀτμοσφαιρας τὴν κατῆσιαν δὲν ἐφάβιζον ἤδη ἡμᾶς ὡς τοὺς πάλαι· ἦτο δὲ μᾶλλον ἡ θύσις αὐτῶν ἀκακος καὶ χαρῆσσα. Ἴσως συνέβαινε τοῦτο, διότι τὸ ἀτμοπλοῖον ἐβαίνειν ἐν νημεῖα στερρόν καὶ ἐφαίνετο παρασκευαζόμενον τὸ δεῖπνον ἐν περιουσίᾳ συνδαιτυμόνων φαιδρότερων, πρωτοτυποτέρων καὶ ποικιλοτέρων τῶν Ἀγγλων μας, ὧν μόνος εἰς ἐξηκολούθει τὸ ταξίδιον διὰ τοῦ αὐτοῦ πλοίου μέχρι Νεαπόλεως. Ὀλίγην ὥραν μετὰ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ λυκώφωτος τὸ δεῖπνον κατεβροχθίζετο ἐν μέσῳ ζάλης λόγων καὶ οἴνου· ὁ ὕπνος ἐπεσφορῆσε γλυκὺς ἡμέραν πλήρη φιλολογικῶν, μάλιστα, ἀναμνήσεων. Ὅτε δ' ἐξηγέρθημεν τὴν πρῶτιαν τῆς Τρίτης, μαγικὸς ὑπὸ τὸ ὠραῖον φῶς τοῦ ἀνατείλαντος ἡλίου ἠπλοῦτο πρὸ ἡμῶν ὁ κόλπος τῆς Νεαπόλεως καὶ εἰς τὸ βάθος διεκρίνετο κάτωθεν τῶν καπνῶν τοῦ Βεσουβίου ἡ μεγάλη πόλις, εἰς ἣν ἀπεβιβάζομεθα περὶ τὴν ἐνάτην, ἐκωφαινόμενοι ὑπὸ τοῦ μυρίου βόμβου μυρίων φωνῶν λυμβούχων, ἀχθοφόρων, ὀδραφόρων καὶ πάσης τῆς χρορείας ἐκείνης τῶν ἀναποφεύκτων θεραπόντων, ἣτις καθιστᾷ πολλὰκις ἀηδὲς τὸ ταξίδιον, ἀλλὰ δὲν ὀὰ ἐκλείψῃ ἢ τότε μόνον ὅταν οἱ ἄνθρωποι φθάσωσιν εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦ πρώτου των γενάρχου, ὅστις δὲν εἶχεν ἀνάγκην βοθητῶν ἰδ' ἀνακουφίσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ εὐδαστάκτου βάρους τοῦ φύλλου τῆς συκῆς. ΣΗΜ. Π. ΑΛΜΠΡΟΣ.

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ, βραβευθεῖσα παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας].
Συγγραμ. 181 σελ. 602.

ΙΔ'

Οὕτως ἐπραγματοῦτο τὸ ὄνειρον, τὸ ὅποιον εἶχεν ἴδει ἡ μαρκησία ὀλίγας ὥρας πρὶν ἢ ἐκ-

πνεύσῃ. Ἐκ τοῦ βάθους τοῦ βαράθρου ἐν ᾧ εἶχε πέσει, ὁ Μαυρίκιος ἀνήρκετο κατ' ὀλίγον εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τῇ βοήθειᾳ τῆς Μαγδαληνῆς, ἣτις ἔτεινε αὐτῷ τὴν χεῖρα, ἠσθάνετο ἡδὴ πνεόντα τὸν δροσερὸν τῶν ὑψηλῶν χωρῶν ἀνεμῶν, ὡσφραίνετο τὴν δσμὴν τῶν πλησίον κεκμένων κορυφῶν, ἤκουε συγκεχυμένως τὴν φωνὴν τῆς νεότητός του ὑμνοῦσαν τὴν ἐπιστροφήν του. Ἐφαίνετο ἡδὴ ἐπὶ τῆς μορφῆς του τὸ ἐνδοξον σύμβολον τῆς ἀναγεννήσεως, τὸ πρόσωπόν του προῶρος μαρνανθὲν ἔφερε τὸν τύπον τῆς ἀξιοπρεπείας, ἐν ἐγχαράττει ἀλανθάστως ἡ ἔργασία ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν εὐτόλμων καὶ γενναίων ἀνδρῶν. Ὑπὸ τῆς ἀκολασίας ἀμαυρωθέντες, οἱ δφθαλμοὶ του ἀνέλαβον αὐτὸς τὴν διακρῆσιν αὐτῶν λάμπων, τὰ ἄλλοτε ὑπὸ τῆς ὀργῆς συσπώμενα χεῖλη καὶ μετὰ προθυμίας ἐκπέμποντα δηλητηριώδη βέλη οὐδὲν ἄλλο νῦν ἐξέφραζον ἢ τὴν εὐμένειαν, καὶ αὐτὴ ἡ φωνὴ του εἶχε γίνει γλυκυτέρα, ὅτε δὲ περιεπάτει παρὰ τὴν ἐξαδέλφον του, ἀνέκτα τὸ ἐλαφρὸν τῆς πρώτης αὐτοῦ νεότητος βῆμα. Δεύτερον ἔαρ ἀνέτελλεν ἐν αὐτῷ κεκοσμημένον δι' ὀλιγωτέρων μὲν ἴσως χαρίτων ἢ τὸ πρῶτον, ἀλλὰ γόνιμον βεβαιωτέρων ἐπιπιδων καὶ κερτημένον ἡδὴ τοὺς θησαυρούς του ὀέρου. Φεῦ! ὁ δυστυχὴς δὲν εἶχε κατορθώσει τοῦτο ἀνευ κόπου. Ποσάκις ἔχων τοὺς πόδας καθημαγμένους καὶ τὸ πρόσωπον ὑπὸ ἰδρώτος περιβρέζομενον ἔστη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ! Ποσάκις προσκόπτων οὐ μακρὰν τοῦ τέρατος, ὠλίγησε κάτω τῆς κλιτύος, ἢν μετὰ κόπου ἀνέβαινε! Πολλὰκις ἐν στιγμῇ ἀθυμίας ἀπώλεσε τὸν καρπὸν πολυχρονίου ἀγῶνος καὶ κόπων. Πολλὰκις καθ' ἣν στιγμὴν ὁ καλὸς καρπὸς ἐβλάσταεν ἡδὴ ἐν τῇ καρδίᾳ του, λαίλαψ τρομερὰ καὶ ἀπρόοπτος κατέστρεψε τὴν ἐλπίζομένην συγκομιδὴν, ἀλλ' ἡ ἐργηροῦσα Μαγδαληνὴ ἐστήριξε καὶ ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν μετ' ἀγγελικῆς ὑπομονῆς καὶ ἀκαμάτου μερίμνης, ἔσπειρος δὲ ἐκ νέου ἐν τῇ καρδίᾳ, ἢν εἶχε ληλατήσῃ ἡ θύελλα. Μετὰ ταῦτα δὲ προσήχετο γονυκλινῆς, καθότι εὐσεβῆς οἶσα βσον καὶ ὠραία, ἐφρόνει ὅτι τὸ πλάσμα οὐδὲν δύναται ἀνευ τῆς ἀρωγῆς τοῦ Πλάστου, ὅτι δὲ αἱ μᾶλλον γενναιώτεροι ἐπιχειρήσεις ἔχουσιν ἀνάγκην τῆς ἐξ οὐρανοῦ εὐλογίας.

Ὁ Θεός, ὁ ἀναγινώσκων ἐν ταῖς καρδίαις, εἶχεν ἡδὴ εὐλογῆσει τὸ ἔργον αὐτῆς, ἢλθε δὲ ὠρα καθ' ἣν ἡ ἁγία αὐτῆ ψυχὴ εὐχαριστίας μόνον πρὸς τὸν Θεὸν ἐξέπεμπεν. Ὁ Μαυρίκιος ἐκεῖνος, ἢν ἐγνωρίσαμεν ἀποβαλόντα πᾶσαν ἐν τῷ βίῳ ἐλπίδα, ὁ λολίθορος καὶ ἀνηλεῆς, δὲν ὑπῆρχε πλέον. Ἡ Μαγδαληνὴ εἶχε μεταμορφώσει αὐτὸν εἰς ἄλλον ἄνθρωπον. Καὶ ἀνεφαίνετο μὲν εἰσέτι ἐνίστα ὁ παλαιὸς ἐν εἶδει ἀμυδροῦ φάσματος, ἀλλ' ἡ νεῆσις ἐξορίζεν αὐτὸν πάραυτα διὰ μᾶς μόνης λέξεως ἢ δι' ἐνὸς νεύματος· καὶ ἀνεζωπυρεῖτο μὲν ἐνίστα τὸ θελλῶδες παρελθόν, ἀλλ'

ὡς ὁ ὑπόκοφος κρότος τοῦ κερανοῦ, ὅστις ἀπομακρύνεται καθόσον ὁ οὐρανὸς γίνεται αἰθέριος. Τοῦ Μαυρικίου ἡ μελαγχολία ἢ ἡ ἀθυμία διελύετο διὰ μίαν λέξασιν τῆς ἐξαδέλφης του, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Ὁρσολα, τὴν ὁποῖαν ἐβαρύνετο ἄλλοτε, ἐραϊδρουν αὐτὸν ἐνόησε καὶ τῷ μετέδιδε μέρος τῆς ζωηρότητός της. Ὁσάκις ἐπεδείκνυε τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀπογοήτευσιν, ἢ ἀγαθὴ κόρη μετὰ τῆς ἀπλοικῆς αὐτῆς ὀρθοφροσύνης τὸν ἐσωφρονίζε δι' ἀστείότητός τινος, αὐτὸς δὲ ἀντὶ τῆς ἀγαθῆς ὡς ἄλλοτε, ἐγέλα Τέλος κατήντησε νὰ γεύεται μετ' ἡδονῆς τοὺς καρπούς τῆς πραγματικότητος, οὗς ἄλλοτε μετ' ἀνδρίας ἀπόθιθε· ἢ γεύσεις αὐτῶν εἶναι ὀδύνη, ἀλλ' οὐχ ἦτον συνειθίζε τις καὶ στέργει αὐτὴν ἐπὶ τέλους. Ὁ Μαυρικίος ἐνόησε ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις καὶ αὐτοῦ τοῦ ταπεινοτάτου καθήκοντος ἀπαιτεῖ μείζονα μεγαλοψυχίαν ἢ ἡ φιλοσοφία ἐκεῖνη, ἢ ἀρνημένη καὶ περιφρονοῦσα πᾶν τὸ ἐξῆρον τὸν ἀνθρώπου, ἢτι δὲ ἡ ζωὴ εἶναι γλυκεῖα καὶ ὠφέλιμος καὶ ἡδονή, πλὴν σπανίων τινῶν ἐξαιρέσεων, μόνον οἱ φιλανθρωποὶ καὶ οἱ μικροψυχοὶ αὐτοκτονοῦσιν. Ἰὼς ἀσεβοῦς ἐποχῆς, ἐν ἐλλείψει τῆς πίστεως ἠσθάνετο διεγειρομένης ἐν αὐτῷ ὑπὸ τὴν ἐπὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ δαίμονος τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην. Δὲν ἐπίστευε μὲν, ἀλλ' ἠλπίζε καὶ ἐπεθύμει νὰ πιστεύσῃ. Ἐν τούτοις ὠμολογεῖ ὅτι κατ' οὐδὲν βλάπτεται τις ἐπὶ τῆς γῆς πράττων τὰ ὑπὸ τῆς Ὁρσολαίας διδασκόμενα. Ἡ αὐτοκτονία δὲν ἐργηθῆναι πλέον παρ' αὐτῶν, καθότι οἱ ἀπὸ πρώτης μέχρι ἐσπέρας ἐργαζόμενοι κοιμῶνται τὴν νύκτα καὶ δὲν ἀκέπτονται νὰ φρονεῖν, εἶχε δὲ πωλῆσαι τὰ πολυθρόνητα πινστόλια, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐμπνεύσει αὐτῷ ἄλλοτε τοσαύτας πομπώδεις φράσεις, ὅπως ἀγοράσῃ ἄνοιαν διὰ τὴν ἐορτὴν τῆς ἐξαδέλφης του. Σὺν τῇ καρδίᾳ του ὑποῦτο καὶ ὁ νοῦς, ἡγάπα δὲ τὰς τέχνας καὶ ἀνεγίνωσκε τοὺς ποιητάς, ἀναγνωρίζων τὴν βασιλείαν τοῦ πνεύματος, ὡς ἄλλοτε ὁ πατὴρ του ἐν Νυρεμβέργῃ. Προσεκτικὸς μάρτυς τῆς κινήσεως τῶν ἰδεῶν, ἐδέχετο μετ' ἐπιεικειᾶς ἐνόησε δὲ καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰς γενναίας ἀτομίας, αἵτινες ἄλλοτε ἐκίον τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἢ τὴν περιφρόνησιν. Καίτοι τρέφιον μῦθος ἀδυσώπητον πρὸς τὴν ποταπὴν ἐκεῖνην καὶ φλονερὰν δημοκρατίαν, ἣτις περιποιεῖται τὸν λαὸν ἐκ μίσους πρὸς πᾶσαν ὑπεροχὴν, καίτοι ἀποσπερσόμενος τοὺς ἀγύρτας, τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν κοινοκτημοσύνην καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, ἐσέβετο τὰς ἀφιλοκερδέϊς ψυχάς, αἵτινες ἀναλαμβάνουσι μετ' εὐκρινούς αὐταπαρνήσεως τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς πενίας.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Μαυρικίος δὲν εἶχε πλέον κακὰς ἡμέρας, ἡμέρας ἀποθαρρύνσεως. Ἐνόησε τὸ ἄγχιος τῶν ἀμαρτημάτων του ἐπέβλεπε αὐτὸν ὑπερβαλλόντως, τὸ δὲ φάσμα τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ νεότητος ἀνεφαί-

νετε αἴφνης καὶ κατεφόβιζεν αὐτόν. Τοιαύτη εἶναι ἡ τιμωρία τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες κακῶς ζήσαντες σφύρουσιν ἐπὶ πολὺ κατόπιν ἐαυτῶν τὴν μεμολυμένην σκιάν τοῦ παρελθόντος αὐτῶν. Ἀπελπίσιν καὶ ἀγριότητις ὁ δυστυχὴς ἐβλεπε παρελθούσας ἐνώπιόν του τὰς ζώφους αὐτοῦ ἀναμνήσεις, τὴν ἐγκαταλειφθέντα πατέρα του, τὸ ἐν δημοκρασίᾳ πωληθὲν κτήμα τῶν προγόνων του, τὴν τύχην τῆς Μαγδαληνῆς, τὰ τελευταῖα αὐτοῦ ἔτη, ἃ εἶχε παραδώσει εἰς τὴν ἀκαλοσίαν.

Ἰπὸ τῆς πρὸς ἐαυτὴν καταβαλλόμενος περιφρονησεως, μὴ στέργων δὲ νὰ ζητήσῃ εἰς τὰς διαχύσεις τῆς μετανοίας τὴν ἀνακούφισιν τῆς συνειδήσεώς του, ὁ Μαυρικίος κατέφευγε τότε εἰς ἀγρίαν σιωπὴν, ὡς ὁ Ἀκαδαμίδης παῖς, τοῦ ὁποῖου ἡ θλίψη κατεσπάρξε τὰ σπλάγχνα χωρὶς οὐτοῦ νὰ ἐκβάλῃ φωνήν. Εἶχεν ὅμως πλῆσιον τοῦ τῆς Μαγδαληνῆς, ἣτις ἀνίσχυος καὶ ἀγρυπνος οὐδέποτε ἔπαυε παρατηροῦσα πᾶσα τῆς ψυχῆς του τὰς ὀρμὰς, ἀλλὰ δὲ τοῦ Μαυρικίου ἐγίνωσκε τὰ ἐν αὐτῷ συμβαίνοντα. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις τῆς ἀπογνώσεως καὶ τῆς σιωπῆς μελαγχολίας ἐγένετο ἐτι προσεκτικώτερα καὶ περιποιητικώτερα, εἶχε δ' ἀξιάγιστα φάρμακα, δι' ὧν κατεπράυνε τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ προεκάλεε τὰς ψυχικὰς διαχύσεις, ἀνοίγουσα εἰς τὰ πιέζοντα αὐτὸν ὕδατα μυστηριώδεις ἐξόδους. Ὅτε μὲν καὶ ἡμέρη παρὰ τὸν ἐξαδέλφον της ὡς νεαρὰ μήτηρ ὠμίλει πρὸς αὐτὸν διὰ φωνῆς γλυκεῖας καὶ σοφῆς, ἐνῶ δ' ἔλεγεν, ὁ Μαυρικίος ἠσθάνετο ὀδυνητικὴν αὐτοῦ δροσίζουσαν τὰς πληγὰς του· ἄλλοτε ἐκάλητο πρὸ τοῦ κλειδοκουβάλου, ὡς δ' ὁ Ὁρέστης ἀκούων τοὺς λόγους τῆς Πλέκτρας, ὁ Μαυρικίος ἀκούων αὐτὴν ἠσθάνετο καταπαυόμενον τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς του, κατ' ἄλλοτε δὲ κατεπρόκινετο καὶ ἀνεπαίσθητος κατεκυριεῖτο ὑπὸ τῆς συγκινήσεως ἢ καρδίας του ἐτήκετο, δάκρυα δὲ ἀφθονα ἐρέον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐὰ δάκρυα εἶναι θεῖα, εἶναι ἢ οὐρανία δρόσος ἢ τὸν βόσκηρον ἡμῶν ἀποπλήνουσα. Ὁ Μαυρικίος ἠγνίσθη δι' αὐτῶν.

Πλὴν δὲ τῶν τοιούτων ἡμερῶν τῶν ἡμερῶν σπανιωτέρων, ὁ χρόνος παρήρχετο εὐφρόσυνος. Τὰ δύο ἔτη, τὰ ὁποῖα ὁ Μαυρικίος εἶχε μετὰ τοσαύτης ἀθυμίας παραγορήσει εἰς τὴν ἐξαδέλφον του, εἶχον παρῆλθαι πρὸ τινῶν μηνῶν, ἀλλ' οὐδὲως ἐσκέπτετο νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του. Συνειθίσας τὴν ἐργασίαν, ἡγάπησε περιπαθῶς τὴν τέχνην του, διὰ δὲ τοῦ Πέτρου Μαρσῶ, ὅστις ἠσθάνετο πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ἀφοσίωσιν ἀκραν, αἱ παραγγελίαι τῷ ἐδίδοτο χωρὶς νὰ τὰς ζητῇ, εἶχε δὲ γείνει γλυπτὴς ἀριστος. Ἀφ' ἑτέρου ἡ Μαγδαληνὴ δὲν ἐζωγράφει πλέον ἀλεξίπυρα καὶ τεύθικας· αἱ μικρογραφίαι αὐτῆς ἦσαν πολυζήτητοι, μάλιστα ἐν ταῖς ἀριστα-

κρατικαῖς αἰθούσαις, ἐνθα εἶχε διαδοθῆ ὅτι υἱὸς εὐγενῶν μετὰ τῆς ἀδελφῆς του ἕνεκα διπλῆς στερηθῆντες τὴν περιουσίαν των, ἔξω πενιχρῶς ἐκ τῆς ἐργασίας των ἐν τινι ὑπερφῶ τῆς ὁδοῦ Πικυλωνίας. Τοῦτο ἤρκει ὅπως κινήσῃ τὴν περιεργίαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ἀνθρώπων ἀεργῶν καὶ κειροφυλακτούντων πᾶσαν ἀφορμὴν διασευδάσεως. Ἀφοῦ ὑπέφερον τὴν πενίαν, ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ὁ Μαυρικίος ἀπήλθον τέλος τὴν εὐπορίαν τὴν ἀπορρίπουσαν ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς περὶ τὸν βίον ἀπλοότητος καὶ λιτότητος. Ἡδύνατο ἤδη νὰ καταλίπῃσι τὸ ὑπερῶν καὶ νὰ ἐκλέξωσι κατοικίαν κομφοτέραν ἢ τοῦλάχιστον ἦτον ὑψηλὴ· ὁ Μαυρικίος εἶχε σκεφθῆ περὶ τούτου, καίτοι οὐδὲως ἐπιθυμῶν τὸ κατ' αὐτὸν οἶκημα πλουσιώτερον· καθότι ἡγάπα τὴν μικρὰν του κατοικίαν, ἀναγνωρίζων τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τούτων, ὅτι ἡ οἰκία ἢ βλῆπουσα ἢ μᾶς ἐργαζομένου καὶ βεμβάζοντος καὶ ἐλπίζοντος μᾶς φαίνεται πάντοτε μέγαρον λαμπρόν. Τὸ δωμάτιον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἴδει αὐτὸν ἀναγεννώμενον διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ὑπομονῆς, εἶχε γείνει εἰς αὐτὸν τρόπον τινὰ ἱερόν, τὸ ὁποῖον μετὰ λύπης ἤθελεν ἐγκαταλίπει. Ἀλλ' ὁ νεανίας, ὁ ἄλλοτε τοσοῦτον σκληρὸς καὶ ἀπότομος, ἐμερῖμα ἤδη ὡς ἀδελφὸς περὶ τῆς εὐεξίας τῆς Μαγδαληνῆς, ἐλογίζετο δὲ δυστυχὴς μὴ δυνάμενος ν' ἀποδώσῃ αὐτῇ, ἣν εἶχεν ἀπολέσει περιουσίαν. Τῇ προσέτινε λοιπὸν πολλάκις κατοικίαν εὐρυχωρότεραν καὶ ἀνωτέρα ἐν συνοικίᾳ κεντρικώτερα, ἀλλ' ἡ Μαγδαληνὴ ἀπέτησε.

— Διατί νὰ μεταβάλλωμεν βίον, ἀφοῦ εἰμεθα εὐτυχεῖς; καὶ μὲν εἰμεθα πλῆσιον τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ἀναπνεόμεν ἀέρα καθαρόν, κατοικοῦμεν συνοικίαν ἕρημον, ἀλλ' ἔχομεν κῆπον πρὸ τῶν παραθύρων μας, ἀντὶ δὲ τοῦ κρότου τῶν ἀμαζῶν μᾶς ἐξυπνεῖ τὸ πρῶτ' ἰὸν κελᾶδμα τῶν πτηνῶν. Τὰ δωμάτια μας εἶναι μικρὰ ἀλλὰ θερμὰ τὸν χειμῶνα. Πίστευσόν με, φίλε μου, ἂς μείνωμεν εἰς τὸ ὑπερῶν μας, καὶ ἂς μὴ φανώμεν ἀγνώμονες ἐγκαταλείποντες αὐτό.

καὶ ἐπέμεινε μὲν ὁ Μαυρικίος ἐν τῷ φανερῷ ἀφοσιώσεως ἕνεκα, ἀλλ' ἐπεκράτει ἐνδομύχως τὴν σύνεσιν τῆς Μαγδαληνῆς, ἐξῆκολούθουν δὲ ζῶντες ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, πλὴν τοῦ ὅτι ὁ μὲν Μαυρικίος ἐνημερῖζε κοσμῶν τὴν πενιχρὰν τῆς ἐξαδέλφης του κατοικίαν, ἡ δὲ Μαγδαληνὴ ἀφ' ἑτέρου μεγίστην εἶχε χαρὰν τὸ σολίζεσθαι τὸ δωμάτιον τοῦ Μαυρικίου δι' ὅλων τῶν καλλιτεχνημάτων, τὰ ὁποῖα ἡγάπα. Οὕτως εἰργάζοντο ὁ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, καθιστῶντες ἡδυτέραν τὴν ἐργασίαν.

Ἐξῶν δ' ἐν ἀπομονώσεσι οὐδένα γνωρίζοντες ἐκτός τῆς οἰκογενείας Μαρσῶ. Κυρίαί τινές, ἃς εἶχεν εἰκονογραφῆσαι, ὀελθεῖσαι ὑπὸ τῆς χάριτος τῆς Μαγδαληνῆς καὶ τοῦ εὐγενοῦς τῶν τρώ-

παν, προσεπάθησαν νὰ τὴν προσελκύσωσιν, ἀλλ' ἐκεῖνη ἀπέφυγε τὰς τοιαύτας φιλοφρονησεις, αἱ ὁποῖαι ἐν περιεργίᾳ μᾶλλον ἢ ἐν διαφόρῳ ἐπήγαζον. Ἦτο δὲ τοσοῦτον ἀτάραχος, ὥστε οὐδέποτε ἤκουσεν αὐτὴν ἢ Ὁρσολα καὶ ὁ Μαυρικίος ἐκφράζουσαν παράπονα ἢ λύπην ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ τοῦ ὠραίου αὐτῆς κτήματος. Σπανίως ἀνέφερε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἤθελε δ' ὀμιλεῖ περὶ αὐτῆς εὐθύμως, ἐν δὲν προέκειτο περὶ τῆς κληρονομίας τοῦ ἐξαδέλφου της. Ὁ Μαυρικίος ἐφαίνετο ἦττον καρτερικὸς, δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ ἐνθυμηθῆ ἄνευ τύψεως τοῦ συνειδότης καὶ ἀνευ πικρίας τὸ μέγαρον, ἐν ᾧ εἶχε γεννηθῆ αὐτὸς καὶ ἀποθάνει ὁ πατὴρ του, τὸ ὁποῖον δὲ ἐξ ἰδίου σφάλματος εἶχεν ἀπολέσει. Πολλάκις ὁ νοῦς του ἐστρέφετο μετὰ θλίψεως πρὸς τὸ Παλτραβέρ. Δὲν δυνάμεθα νὰ μεταφθῶμεν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, οὐδὲ ν' ἀπαιτήσωμεν παρ' αὐτοῦ τὴν τοιαύτην ὑπεράνθρωπον καρτερίαν, μεγαλοποιούντες ὑπὲρ τὸ δέον τὰ θέλητρα τοῦ ὑπερώου του καὶ τὸ γόητρον τῆς γλυπτικῆς. Ἦ δὲ Ὁρσολα, οὐδὲν ἐπεθύμει οὐδ' ἠσθάνετο στέρησιν τινα, ἐνεκωμίριζε δὲ τὸν Μαυρικίον καὶ ἐπανελάμβανεν ὅτι ἦτο ἀγγελος, ἀγγελος τοῦ Οὐρανοῦ, ἀγγελος τοῦ Θεοῦ.

— Καλὰ, καλὰ! ἔλεγεν ἐνόησε ὁ Μαυρικίος, ἡξέυρετις ὅτι ἕνας μόνον ἀγγελος ὑπάρχει ἐθῶ, ἀλλ' οὐτ' ἐγὼ εἶμαι οὐτε σὺ, ἀνόητη.

Ἀκούουσα τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν, δι' ἣς ὁ Μαυρικίος συνείθιζεν ἀνεκθεῖν νὰ ἐκφράξῃ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην του, ἡ Ὁρσολα ἀνελύετο εἰς δάκρυα, καὶ ἀνέκραξε μεταξύ λυγρῶν ὅτι ὁ Μαυρικίος ἦτο ἀρχάγγελος. Κατὰ τὸ ὄρος, ἀφοῦ εἰργάζοντο δι' ὅλης τῆς ἑβδομάδος, ἐξήρχοντο καὶ οἱ τρεῖς τὴν Κυριακὴν πρὸς τοὺς ἀγρούς μετὰ τὴν λειτουργίαν. Διήρχοντο δὲ τὴν ἡμέραν ἐπὶ τῶν λόφων περιφερόμενοι καὶ εἰς τὰ βῆθη τῶν κοιλάδων, δειπνοῦντες δὲ κατὰ τύχην, ἐπανήρχοντο φαιδροί. Οὕτως ὁ Μαυρικίος ἐπεσκέφθη μετὰ τῆς ἐξαδέλφης του τὰ δάση, ἐν οἷς πρὸ δύο ἐτῶν περιεπλανήθη μελετῶν ν' αὐτοκτονήσῃ, εἰς τὰ μέρη δὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶχον ἴδει τὸ πένθος τῆς ψυχῆς του, παρὰ τὴν μικρὰν καὶ σύμμικτον λίανην, ἐνθα εἶχεν ἐμφανισθῆ αὐτῷ ὁ θάνατος, ἠκουσεν ἄδουσαν ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ τὴν ζωὴν.

Ἦ δὲ τούτοις παράδοξος κηχεῖα κατέλαθεν αἴφνης τὸν νεανίαν. Πρὸ τινος χρόνου ἠσθάνετο πλῆσιον τῆς Μαγδαληνῆς ἀνεξήγητον ταραχὴν, ἐρυθριῶν ὑπὸ ἐνός αὐτῆς βλέμματος, καὶ τρέμων ὁσάκις ἤκουε τὴν φωνὴν της. Τὴν ἐσπέραν, ἐνῶ ἐκέντα, τὴν ἐθεώρει σιωπηλῆς ἐπὶ ὄρας ὄλας. Ὅτε εἰσῆρχετο εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἡ καρδία του ἐπαλλεν, ὅτε δὲ ἤρχετο ἡ Μαγδαληνὴ πρὸς αὐτόν, τὴν ὑπεδέχετο ἐν ἀμηχανίᾳ. Ἐνόησε ἐκλαίειν ἀνευ λόγου, κατὰ πᾶσαν δὲ ὥραν καὶ

κοιμώμενος ἔτι ἤκουεν ἐν αὐτῷ μυστηριώδη ὄργασμὸν καὶ θελητικῆν φωνήν. Τί συνέβαινε; ὁ Μαυρίκιος ἀορίστως πῶς τὸ ἀνεκάλυψεν ἡμέραν τινά.

Διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Μαρσῶ ὁ Μαυρίκιος εἶχεν ἐπιτύχει σπουδαίαν παραγγελίαν. Ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ἀγάλματος τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ τῆς Οὐγγαρίας, δι' οὗ πλοῦσιός τις βαρῶν-νέτος πιστός εἰς τὰς παραδόσεις τῆς οἰκογενείας του, ἥτις εἶχε μείνει καθολικῆ, προσετίθετο νὰ κοσμήσῃ τὸ προσευχητήριον τῆς ἐν Λαγκασάτρ ἐπαυλιᾶς του. Ὁ νέος καλλιτέχνης ἀνέλαθε μετὰ προθυμίας τὴν ἐργασίαν ταύτην, καθόσον μάλιστα ἡ μήτηρ του ἔφερε τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας ταύτης, συνέχευε δ' ἀμφοτέρως εἰς ἐν αἰσθημα σεβάσμου. Ἄλλ' ἤμῃς, καίτοι ὀφείλων εἰς τὰ μαθήματα τοῦ πατρὸς του γνώσεις ἀληθεῖς καὶ γλύφον ἐπιδείξιον, ἠσθάνθη, καθ' ἣν στιγμὴν ἤτοιαζέτο νὰ ἐπιληφθῆ τοῦ ἔργου, μεγίστην πρὸς ἑαυτὸν δυσπιστίαν. Ἐκεῖνος, ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχεν ὑπερικήσει ἕως τὰς δυσχερείας μετὰ τόλμης δυναμένης ἴσως νὰ θεωρηθῆ ὡς οἰσις, ἐδειλία ἤδη, δὲν ἐτόλμα νὰ θίξῃ τὸ ξύλον, ἐθαύμαζε δὲ τὴν ἰδίαν ἀτολίαν, ἀγνοῶν εἰσέτι ὅτι ἡ πρὸς ἑαυτὸν δυσπιστία εἶναι σημεῖον ἀληθοῦς ἱκανότητος. Ἀνεπόλησεν ἐν τῇ μνήμῃ του πάντα τὰ γεγλυμμένα πρόσωπα, τὰ ὅποια εἶχεν ἴδει ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸ ἰδανικὸν βασιλίσσης καὶ ἁγίας, οὐδ' εἶχε τὴν ἀρμόζουσαν ἀξιοπρέπειαν καὶ ἀγνότητα. Ἄλλ' ὁ καιρὸς ἠπέριγε. Προεγράφε λοιπὸν κατὰ πρότυπον τὸν ἱματισμὸν καὶ τὰς χεῖρας. Ἦ φιλοδοξία τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ τέλος ἔργον δυνάμενον νὰ δοξάσῃ αὐτόν, καὶ νὰ ἐπισύρῃ ἅμα τοὺς ἐπαίνους τῆς ἐξαδέλφου του, τὸν ἐνεθάρρυνε καὶ τὸν καθίστα συγχρόνως αὐστηρότερον πρὸς ἑαυτόν. Δὲν ὑψαρίστων αὐτὸν αἱ πτυχαί, τὰς ὁποίας εἰργάζετο, οὐδ' ἐφαίνετο αὐτῷ τὸ ὄνομα ἀρκούντως εὐκαμπτον οὐδὲ ἡ στάσις τοῦ σώματος ἀρκούντως χαρίεσσα. Αἱ χεῖρες τὸν ἀπησχόλησαν ἐπὶ πολὺ, προσεπάθει δὲ νὰ δώσῃ αὐταῖς βασιλικὴν κομψότητα. Οὕτω γίνονται ἀριστουργήματα, τὰ δὲ πλῆθος τὸ θυμῶδες αὐτὰ ἀγνοεῖ διὰ πόσων ἐκτελοῦνται κόπων. Ὅτε ἠθέλησε νὰ ἐπιληφθῆ τῆς κεφαλῆς, οἱ ἐνδοιασμοὶ του ἠύξησαν, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐπεχείρησεν αὐτήν, ἐντὸς ὀλίγου δὲ ἡ σμίλη ὑπήκουσεν εἰς μυστηριώδη τινὰ ἰδέαν. Τὸ μέτωπον ἐξετυπώθη ἀνευ κόπου, οἱ ὀφθαλμοὶ ὡς ἐκ θαύματος ἐσχηματίσθησαν καὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐκστασιν προσευχομένης ψυχῆς. Τὰ ἀγαθότητα καὶ ἐπιείκειαν ἐκφράζοντα χεῖλη ἀνεψόθησαν ἀποπνέοντα εὐώδη πνοήν, ἡ κόμη ἐπὶ τοῦ μετώπου χωρισθεῖσα περιεκόσμησε τὸ χάριεν ὡσεὶδὲς τοῦ προσώπου. Θεωρῶν ἐν σιωπῇ τὸ ἔργον του ἐπὶ τινὰς στιγμῆς, ὁ Μαυρίκιος ἐψήλαφθη μετὰ κρυφίας αὐ-

ταρσεκείας ὅλα τὰ μέρη τὰ ἤδη ἐντελῶς ἐκτυπωθέντα, ἐλέπυνε δὲ τὴν ῥίνα καὶ ἐμετρίασε τὸ καμπύλον τῶν ὀφρύων· τέλος κατέθεσε τὰ ἐργαλεῖά του καὶ ὡπισθοδρόμησε κατὰ ἐν βῆμα ὅπως κρίνῃ κάλλιον τὸ ἔργον του. Ἐν ταῦτοις ἡ Μαγδαληνὴ εἰσῆλθε, καὶ εὐκόλως ἀναγνωρίσασα ἐκείτην ἐχειροκράτησε καὶ ἐξέφρασεν ἀκουσα ἀφελῆ χαράν, ἐνῶ ὁ Μαυρίκιος τεταραγμένος καὶ ἀμνηγῶν ἔμεινε ἀφωνος καὶ ἠρωθία ὡς νέα κόρη, ἥς ἀνεκαλύπτει τις τὸ πρότυπον μυστικόν. Ἀναζητῶν τὸ πρωτότυπον, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ μιμηθῆ, εἶχεν εὖρει ἐν τῇ καρδίᾳ του τὴν εἰκόνα τῆς Μαγδαληνῆς, λεληθότως δ' εἶχεν ἐκτελέσει τὴν χαρίεσσαν τῆς ἐξαδέλφου του μορφῆν. Ἐπὶ στιγμὴν ἔγεινε φῶς ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ταχέως ἐσβέσθη. Πῶς ἠδύνατο νὰ ἐνοήσῃ τὰς ἀγνάς ταύτας τοῦ ἔρωτος προανακρούσεις ὁ μέχρι τοῦδε τὴν χυδαίαν μόνον μέθην γνωρίσας καὶ τὰς παρεκτροπὰς τοῦ πάθους; Οὐχ ἦταν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ καχεξία, ἣν ἠσθάνετο, ἠύξησεν, ἡ δὲ γαλήνη τῆς ψυχῆς του διεταράχθη.

Ἦ ἁγία αὕτη Ἐλισάβετ ἐπέπρωτο νὰ προσεγγίσῃ ἐν τῷ βίῳ του Οὐέλλαν φρικώδη, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ του ν' ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης αὐτοῦ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶχεν εἰσέτι ἐν τῷ ἐργασηρίῳ του, ὡς μὴ ἀποφασίζων ν' ἀποχωρισθῆ αὐτοῦ. Ὅσακις ὁ πλοῦσιος βαρῶνέτος ἐστελλεν ὅπως παραλάβῃ αὐτό, ὁ Μαυρίκιος ἀπέφρευε νὰ τὸ παραδώσῃ. Κατ' αὐτὸν ὑπέρχον πάντοτε μέρη τινὰ ἀτελῆ, ἀπαιτοῦντα ἐπεξεργασίαν τὸ βέβαιον ἤμῃς εἶναι ὅτι ὁ καλλιτέχνης δὲν εἰργάζετο πλέον, ἀλλ' ἐθεώρει τὸ ἔργον του ὡς ἄλλος Πυγμαλίων. Πρῶταν τινὰ ὁ βαρῶνέτος προσῆλθεν ὁ ἴδιος. Ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα καὶ ἰσχνός, ἔχων δὲ γλαυκοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ δέμα λευκόν καὶ τὴν κόμην ξανθὴν, ἦτο εἰσέτι νέος καὶ ἐφαίνετο νεώτερος τοῦ Μαυρικίου, καίτοι ἦν ἀληθῶς προσβύτερος αὐτοῦ. Ἀπλῆ καὶ ἀπέριττος ἡ ἐνδυμασία του εἶχεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι δούλων ἀμεμπτον κομψότητα. Εἰσῆλθε ψυχρῶς, ἐχαιρέτισεν ἀφηρημένως, χωρὶς δὲ νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὸν Μαυρίκιον, διεσπύθη πρὸς τὴν ἁγίαν Ἐλισάβετ καὶ παρετήρησεν αὐτὴν ἐπὶ τινὰ ὄραν σιωπηλὸς καὶ ἀκίνητος, κρατῶν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰ δίοπτρά του ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ῥάβδον του καὶ τὸν πῖλόν του.

— Δὲν μὲ ἠπάτησαν, εἶπε τέλος χωρὶς νὰ στραφῆ καὶ ὡσεὶ καθ' ἑαυτὸν ὁμιλῶν. Εἶναι τὸ ἰδανικὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐφανταζόμην, εἶναι πραγματικῶς ἔργον μεγάλου καλλιτέχνου.

Ταῦτα λέγων ὁ Ἀγγλὸς ἀνέψξε τὸ χαρτοφυλάκιόν του, καὶ λαβῶν ἐξ αὐτοῦ χαρτονομίσματά τινὰ κατέθεσεν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ ὀρθρῶντος.

— Ὅχι, κύριε, ὄχι! ἀνέκραξεν ὁ Μαυρίκιος. Μὲ τὴν ἀδειάν σας θὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν προσηφηνύθεισάν τιμὴν. Λάβετε ὀπίσω τὰ χαρτὰ ταῦτα. Ἄλλως τε ἡ γενναιοδωρία σας εἶναι μα-

ταία, καθόσον ἅπανα ἡ περιουσία σας δὲν ἠθελεν ἐξαρκέσει ἵνα πληρώσῃ τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπως ἐγὼ τὸ ἐκτιμῶ.

Ταῦτα ἀκούων ὁ σὶρ Ἐδουαρδ, πρῶτον ἠδὴ ἠτένισε τὸν γλύπτην. Εἶ καὶ ὁ Μαυρίκιος ἔφερε τὴν ἐργατικὴν αὐτοῦ στολήν, ὁ βαρῶνέτος βλέπων τὰς λευκὰς αὐτοῦ χεῖρας, τὸ εὐγενὲς τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου καὶ τὸ ὑπερήφανον τῆς στάσεως, ἐνόησεν εὐκόλως ὅτι δὲν ἦτο ἀπλοῦς ἐργάτης, καθόσον μάλιστα διεκρίνετο καὶ αὐτὸς μεταξὺ τῶν πλοῦσιων διὰ τοῦ ὕψους τῶν ἰδεῶν. Θεωρηθεὶς κατὰ τι καὶ παραχθὴς, δὲν ἠθέλησε ν' ἀποσυρθῆ πρὶν ἢ ζητήσῃ συγγνώμην διὰ τὴν ὄλιγον βρετανικὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ. Καθίσας λοιπὸν μετ' αἰκείότητος ἐπὶ τῆς κλίνης χρησιμοποιοῦσας συγχρόνως καὶ ὡς ἀνάκλιτρον, συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Μαυρικίου μετὰ χάριτος, ἣν σπανίως ἀπαντᾷ τις παρὰ τοῖς υἱοῖς τῆς Ἀλβιόνος. Ὁμιλῆσε δὲ μετὰ φιλοκαλίᾳ περὶ τῆς τέχνης ὡς ἀνθρωπος γενόσσκων καὶ ἐκτιμῶν αὐτήν· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ νέος καλλιτέχνης ἐφάνη ψυχρὸς καὶ σιωπηλὸς καὶ συνεσταλμένος, ἀλλὰ βαθυμηδὸν ἐφείλκυσεν αὐτὸν τὸ ἀφελὲς τῶν λόγων καὶ τῶν τρόπων τοῦ Ἀγγλου, ἐν τῷ μικρῷ δ' ἐλείπει δωματίῳ παρὰ τὸν ὀρθρῶντα, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐπὶ τοῦ πατώματος κειμένων ξύλων συνδιελέχθησαν ὡς ἐν αἰθούσῃ, ἀκουσίως δὲ ὁ μὲν προσεπάθει ν' ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἔζησε πάντοτε διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν του, καὶ ὅτι οὐδὲν ἤγνοιε τῆς περὶ τὸν πλοῦτον πολυταλείας, ὁ δ' ἕτερος ὅτι καίτοι πλοῦσιος, κατενόει τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς εὐφυΐας, συνεζήτησαν δὲ καὶ σπουδαία ζητήματα. Ἀκούων τὸν Μαυρίκιον ὁ σὶρ Ἐδουαρδ εἶδεν ὅτι ἦτο θρησκεία του, ἀκούων τὸν σὶρ Ἐδουαρδ ὁ Μαυρίκιος ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ πενία δὲν ἔχει μόνον τὸ προνόμιον τῆς συνέσεως, ὅτι δὲ δλαὶ αἱ τάξεις ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης μέχρι τῆς ταπεινοτάτης παρέχουσι γόνιμα διδάγματα εἰς τὰς ψυχὰς τὰς βουλομένας νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῶν. Ἐπανερχόμενος εἰς τὸ ἀγαλμα τῆς ἁγίας δουκίσσης τῆς Ουγγαρίας, ὁ βαρῶνέτος διηγήθη ὅτι ἡ μήτηρ του ἔφερεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ γλυκὸ τῆς Ἐλισάβετ ὄνομα, ὁ δὲ Μαυρίκιος εἶπεν ὅτι καὶ ἡ ἰδικὴ του μήτηρ ἀποθανοῦσα νέα καὶ αὐτὴ ἔφερε τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἡ δὲ σύμπτωσης αὕτη καίτοι ἀσήμαντος παρήγαγε μεταξὺ των εἶδος συμπαιθείας. Τέλος μετὰ παρέλευσιν δύο ὥρων ἀπεχωρίσθησαν σχεδὸν φίλοι.

Ἦ δ' οὕτως ἀρξάμενη φίλια δὲν ἔμεινε μέχρι τούτων. Πλοῦσιος ὢν ἄνευ τύφου, σεβαστὸς ἄνευ δυστροφίας, κοινωνικός, φιλόφρων καὶ εὐφυής, ὁ σὶρ Ἐδουαρδ ἦτο εἰς ἐκ τῶν Ἀγγλων ἐκείνων, οὓς ἀπαντᾷ ἐνίοτε ὁ γεννηθεὶς εὐδαίμων. Ἐθεωρεῖτο γενικῶς ὡς ἰδιότροπος, καὶ τοιοῦτος ἦτο ἀληθῶς. Ὑψηλόφρων καὶ ἀκέραιος τὸν χαρακτήρα, γενναῖος καὶ ἱπποτικὸς, ἐπιρρέπης δὲ

εἰς τὴν αὐταπάρνησιν, εἶχεν εἰς τὸν ὄψιστον βαθμὸν τὸ αἰσθημα τὸ ὀθοῦν τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς εἰς τὸ νὰ κρύπτωσι τὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὅποια ἐπεδαψίλευσεν αὐταῖς ἡ τύχη καὶ ἡ καταγωγή, ὑπερ δὲ δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν τὴν αἰδῶ τοῦ πλοῦτου. Ἐτυχεύτερος ὢν καὶ καρτερικώτερος τοῦ Μαυρικίου, εἶχε διέλθει τὰς Ουέλλας τῆς νεότητος χωρὶς ν' ἀπολέσῃ τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ἀγνότητα. Τὸ ναυάγιον τῶν ἐπιπέδων του δὲν εἶχεν ἀποτρέψει αὐτὸν τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Δὲν εἶχε λάθει ἀφορμὴν ὡς ὁ Μαυρίκιος ἐκ χυδαίων τινῶν ἀτυχημάτων, ὅπως ἐξυθρίσῃ τὴν ἀνθρωπότητα. Γνωρίσας τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἐνόμισεν ἀναγκαῖον οὔτε νὰ τοὺς μισήσῃ οὔτε νὰ τοὺς περιφρονήσῃ, εἶχε δὲ τὴν πείραν σοφοῦ, τὸν ἐνθουσιασμὸν ποιητοῦ καὶ τὴν ἀθωότητα παιδίου, συνενῶν διὰ σπανίου τινὸς προνομίου δύο προτερήματα, τὰ ὅποια συνήθως ἀποκλείου-σιν ἀλλήλα. Εἶχε πλουτίσει πρὸς τούτους τὸν νοῦν αὐτοῦ διὰ τῆς μελέτης καὶ τῶν περιηγήσεων, κεκτημένος δὲ ἔκτακτον φιλοκαλίαν περὶ τὰς τέχνας, ἐτίμα τὴν ἱκανότητα καὶ ἐλάτρευε τὴν μεγαλοφυΐαν. Πρὸ τινῶν ἐτῶν διήρχετο τὸν χειμῶνα ἐν Παρισίοις, συναναστροφόμενος καλλιτέχνας τινὰς ἐκλεκτούς. Αἱ διασκεδάσεις δὲν τὸν ἐίλασκον, σπανιώτερον δ' ἐβλέπε τις αὐτὸν ἐν ταῖς αἰθούσαις ἢ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις.

Ἐπεσκέφθη συχνάκις τὸν Μαυρίκιον ἐρχάμενος μετὰ μεσημβρίαν, ἐκάθητο δὲ ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἐκάπνιζε συνομιλῶν μετ' αὐτοῦ, ἐνῶ ἐκείνος εἰργάζετο ἐπὶ τοῦ ὀρθρῶντος του. Ἐνίοτε ὁ σὶρ Ἐδουαρδ ἠγείρετο ὅπως παρατηρήσῃ τὴν ἐργασίαν τοῦ φίλου του, ἄλλοτε ὁ Μαυρίκιος, καταθέτων τὰ ἐργαλεῖά του, ἤναπτε σιγάρον καὶ ἐκάθητο πλησίον του. Ἀμφοτέροι ἠσθάνοντο ἀληθῆ πρὸς ἀλλήλους φιλίαν, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐνεπιστεύετο αὐτῷ κατ' ὀλίγον τὰ καθ' ἑαυτόν, σιωπῶν μὲν περὶ τῶν παρεκτροπῶν τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ βίου, ἀλλ' ὁμιλῶν προθύμως περὶ τῆς ἀδελφῆς του, ἥτις ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ εἰργάζετο. Φύσις τρυφερὰ καὶ ποιητικῆ, ὁ σὶρ Ἐδουαρδ ἤκουεν ἀμείνως τὰς περὶ τοῦ ἀδελφικοῦ τούτου βίου διηγήσεις, ἀλλὰ καίτοι ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὴν νεαρὰν ταύτην ἀδελφήν, ἐξ ἀδροφροσύνης δὲν ἐτόλμα νὰ παρακαλέσῃ τὸν Μαυρίκιον νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς αὐτήν· παράδοξον δ' εἶπε, ὁ Μαυρίκιος καίτοι ἀγαπῶν εὐλικρινῶς αὐτόν, ἐτήρει ἀπόλυτον περὶ τούτου σιωπὴν, ὡς εἰ προσέβλεπεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς εὐδαιμονίας του. Φεῦ! οὐδεὶς ἀποφύγει τὸ πεπρωμένον. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ὁ βαρῶνέτος εὐρίσκατο ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ Μαυρικίου, ἡ Μαγδαληνὴ εἰσῆλθεν. Ὁ Μαυρίκιος τῆ εἶχε πολλάκις ὁμιλήσει περὶ τοῦ νέου φίλου του, ἡ δὲ νεάνις, ἥτις μετὰ χαρὰς ἐβλέπε ἀνακάλυπτοντα τὰ καλὰ αἰσθήματα ἐν τῇ ἐρημωθείσῃ αὐτοῦ καρδίᾳ, ἐπεδοκίμαζε τὴν φιλίαν του ταύ-

την. Ἐνώπιον τοῦ σιρ Ἐδουαρδ ἡ Μαγδαληνὴ ἐφάνη ὅτι ἦτο πραγματικῶς, ὅπως δὲ εὐχαριστήσῃ τὸν ἐξάδελφόν της, ἐπέδειξε μελίζονα ἴσως φιλοφροσύναν ἢ ὅτι ἀπῆρτε πρώτη συνέντευξις, ἀπεσύρθη δὲ μετὰ μίαν ὥραν ἀφίνουσα τὸν σιρ Ἐδουαρδ καταγοητευμένον.

— Βίγετε δίκαιον, κύριε, ἀνέκραξε μετ' ἐνθουσιασμοῦ, εἶχετε δίκαιον νὰ ἐξυμνήτε τὴν ἀδελφὴν σας· φρονῶ μόνον ὅτι ψυχρῶς μοι ὠμιλήσατε περὶ τῶν παρθενικῶν αὐτῆς θελημάτων καὶ τῆς χάριτος. Ποτὲ ἀγνωστὴ ψυχὴ δὲν διέλαμψεν ἐπὶ γλυκυτέρας μορφῆς. Δὲν ἀπορῶ ὅτι τόσον εὐκόλως ἐκτελεῖτε ἀριστουργήματα, τὸ κάλλος τοῦ πρωτοτύπου ἐξηγεῖ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ καλλιτέχνη. Φίλε μου, ἡ τύχη ἐφάνη ἦτον ἀπηνῆς πρὸς ὑμᾶς ἢ ὅτι ἐνόμισον, ἀφίνουσα ὑμῖν τοιαῦτον πολὺτιμον ὀνησυχρόν.

Ἐλεγεν, ὁ δὲ Μαυρίκιος δὲν διέκρυπεν αὐτὸν κύπτων ἐπὶ τοῦ ἀκρίβαντος ἐθασάνιζε τεμάχιον ξύλου, οὐδ' ἐφαίνετο ἀκούων τοὺς λόγους τοῦ σιρ Ἐδουαρδ. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, διαρκοῦντος τοῦ δείπνου καὶ κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἐσπέρας, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐγένετο λόγος ἐν τῷ διαματίῳ τῆς Μαγδαληνῆς ἢ περὶ τοῦ βαρωνέτου. Διὰ τοῦ εὐγενοῦς τῶν τούτων, τῆς περὶ τὴν ὀμιλίαν λεπτότητος καὶ τοῦ φυσικοῦ τῶν ἰδεῶν ὕψους, ὁ σιρ Ἐδουαρδ εἶχε κινήσει τὴν συμπάθειαν τῆς νεάνιδος, ἥτις μὴ ἀποκρύπτουσα τὰς ἐντυπώσεις της, συνέχισε τῷ ἐξάδελφῳ ἀποκτίναντι τοιοῦτον φίλον, καθότι αἱ γυναῖκες αἱ ἀγαπῶσαι ἡμᾶς θαυμασιῶς πῶς μετροῦσι καὶ ἐκτιμῶσι δι' ἐνὸς μόνου βλέμματος τὴν ἀξίαν καὶ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς προσφερομένης ἡμῖν φιλίας. Ἄφ' ἐτέρου ἢ Ὁρσολα, ἀπαντήσασα τὸν εὐγενῆ Ἀγγλον ἐπὶ τῆς κλίμακος, δὲν ἔπαυσεν ἐπαινοῦσα τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ, οὐδ' ἤθελε νὰ πεισθῇ ὅτι ἦτο Ἀγγλος. Τέλος ὁ Μαρσῶ, ὅστις ἐγνώριζε πρὸ πολλοῦ τὸν σιρ Ἐδουαρδ, ἀνέφερε γενναίας τιμὰς πράξεις αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι ἐνεποίησαν μεγίστην ἐντύπωσιν εἰς τὴν Μαγδαληνὴν, ἐνῶ ἡ Ὁρσολα διὰ κρυφῶν ἐξεδήλου τὸν ἐνθουσιασμόν αὐτῆς καὶ τὴν συγκίνεσιν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς συναυλίας ταύτης τῶν ἑταίρων ὁ Μαυρίκιος ἐσιώπη, ἔπαυσε δὲ καίτοι μὴ δυνάμενος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν καχεξίαν, τὴν ὁποῖαν ἤσθάνετο· ἔπαυσε, ὡς πάσχουσι τὰ ἀνὴρ προσεγγιζούσης τῆς θύελλας, εἰ καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι ἀθροῖος, οὐδὲν δὲ νέφος ἀμαυροῖ εἰσέτι αὐτόν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δ' ἐκεῖνης ὁ σιρ Ἐδουαρδ ἐπεσεκπέτετο ἐλευθέρως τὴν Μαγδαληνὴν. Σύνταμοι κατ' ἀρχὰς καὶ σπάνιοι, αἱ ἐπισκέψεις αὐτοῦ ἔγειναν ἀνεπαισθήτως μακρὰ καὶ συχναί, ἤρχετο δὲ τὴν ἡμέραν καὶ πολλάκις ἐπανήρχετο τὴν ἐσπέραν. Ἡ Μαγδαληνὴ ὑπέδεγχετο αὐτὸν μετ' εὐμενοῦς προθυμίας, οὐδὲ προσεπάθει ν' ἀποκρύψῃ τὴν εὐχαρίστησιν αὐτῆς. Ὁ Μαυρίκιος ἔβλεπε τὴν βαρωνέτον ἀνησυχῶς, παρετήρει δ' ἐ-

νόστε ἀμποτέρους μετὰ ζηλοτυπίας, αἰσθανόμενος πρὸς τὸν φίλον του ὑπόκωπον ὀργήν, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἴδιος. Μετ' οὐ πολὺ τῷ ἐφάνη ὅτι ἡ ἐξάδελφὸς του ἦτο ψυχροτέρα πρὸς αὐτόν ἢ πρὸς τὸν ξένον, παρετήρησε δὲ ὅτι αὐτός δὲν ἐποιεῖτο πλέον λόγον περὶ τῆς περιουτήσεως, ἣν συνήθως ἐξετέλει κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ ἔτους. Ἐσπέραν τινὰ τὸν ἠρώτησε περὶ τούτου, ὁ βαρωνέτος ἀπεκρίθη ὅτι δὲν εἶχε σκοπὸν ν' ἀναχωρήσῃ, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐνόμισεν ὅτι εἶδε τὴν Μαγδαληνὴν εὐχαριστοῦσαν αὐτόν ἐπὶ τούτῳ διὰ μειδιάματος. Ἡ κατέχουσα αὐτόν ἀόριστος καὶ μυστηριώδης καχεξία ἔλαβεν ἐπὶ τέλους χαρακτηριστὰ σπουδαῖον καὶ ἐπίφοβον. Ὁ Μαυρίκιος ἐζήτησε τὴν ἐρημίαν, οὐδ' ἔσπεργε πλέον τὴν ἐργασίαν. Ἀγνωστον πάθος κατέτηκεν αὐτόν. Τὸ πρὸ πάντων παραδόξον εἶναι ὅτι ἡ Μαγδαληνὴ, ἡ τοσοῦτον ἄλλοτε προσεκτικὴ καὶ δευδερκής, δὲν ἐφαίνετο παρατηροῦσα τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ ἐξάδελφου της, ὡς εἰ μὴ ἔβλεπεν ἄλλον ἢ τὸν σιρ Ἐδουαρδ.

Ἡμέραν τινὰ, καθ' ἣν ἐκάθητο τεθλιμμένος καὶ καταβεβλημένος, μετὰ φρίκης δ' ἐξετάζων ἑαυτόν, ὁ Μαυρίκιος εἶδεν εἰσερχόμενον τὸν Ἀγγλον σοβαρότερον τοῦ συνήθους. Ὁ σιρ Ἐδουαρδ ἐκάθησε πλησίον του, χωρὶς δὲ ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα, ἤρξατο χαράττων διὰ τῆς ῥάβδου του ἐπὶ τοῦ πατώματος ἀοράτους κύβλους, ὡς ἄνθρωπος ἔγων σπουδαῖόν τι νὰ εἴπῃ, μὴ γινώσκων δὲ πῶς ν' ἀρχίσῃ, ἐνῶ ὁ Μαυρίκιος προσέβλεπεν αὐτόν ἀνησυχῶς, ὡς προβλέπων ὅτι ἐμελλε νὰ ἐνακῆσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἡ θύελλα, ἥς πρὸ μὲνός ἤσθάνετο τὴν ἐπήρειαν.

— Μαυρίκιε, εἶπεν ἐπὶ τέλους μετὰ τῆς ἐρασμίας συστολῆς, ἥτις τοσοῦτον ἀρμόζει εἰς τὸν πλοῦτον ἀποτεινόμενον πρὸς τὴν πενίαν, ἡγάπιον τὴν ἀδελφὴν σου πρὶν ἢ τὴν γνωρίσω. Ἀκούων σε ἠμιλοῦντα περὶ αὐτῆς, τὴν ἡγάπησα, συνέχισεν δὲ ἀμποτέρους ὑμᾶς εἰς ἐν ἀσθημα φιλίας καὶ σεβασμοῦ. Τὴν ἐγνώρισα, τὸ δ' ἀσθημα μου τοῦτο ταχέως μετετέραπην εἰς ἔρωτα. Ἦτο δυνατόν νὰ γείνη ἄλλως; Κρίνε καὶ ὁ ἴδιος. Ἐὰν ἡ ἀξίεραστος αὐτῆς κέρση δὲν ἦτο ἀδελφὴ σου, ἦτο δυνατόν νὰ τὴν ἰδῆς καὶ νὰ μὴ τὴν λατρεύσῃς; Ἐυγενεῖς νέοι, οὐδὲν περὶ τῆς οἰκογενείας σας οὔτε περὶ τῆς τύχης σας γνωρίζω, ἀλλ' εἶδον πῶς ζῆτε καὶ τοῦτό μοι ἀρεστὸν. Διὰ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὑπέστητε τὴν δυστυχίαν, ἀπεδείξατε ὅτι εἰσθε ἀξιοὶ τοῦ πλοῦτου, καὶ ἐγὼ δὲ νομίζω ἀπέδειξα ὅτι δὲν εἶμαι ἀνάξιος τῆς πενίας. Μαυρίκιε, εἶμεθα φίλοι, θέλει νὰ γείνωμεν ἀδελφοί;

Ἐγρότερος τοῦ θανάτου ὁ Μαυρίκιος ἔτεινε εἰς τὸν βαρωνέτον τὴν ψυχρὰν αὐτοῦ χεῖρα.

— Σιρ Ἐδουαρδ, ἀπῆντεσ διὰ φωνῆς ἠλλοιωμένης, ἦν προσεπάθει νὰ καταστήσῃ ἀτάραχον, οἱ λόγοι σου μᾶς τιμῶσι καὶ τοὺς τρεῖς ἐξ ἑσῶν

βεβιωθῆτε ὅτι βαθέως μὲ συγκινοῦσιν, ἀλλ' ἡ Μαγδαληνὴ, ἀλλ' ἡ ἀδελφὴ μου. . . βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ, ἔχεις τὴν συγκατάθεσιν της ἢ τοῦλάχιστον γνωρίζεις τὰ αἰσθηματά της;

— Ὁχι, φίλε μου, ὄχι, δὲν ἠξέουρον ἀν μὲ ἀγαπᾷ, ἀπῆντεσε μετριοφρόνως ὁ σιρ Ἐδουαρδ, ἀλλὰ πιστεύω σταθερῶς εἰς τὸ ἐπαγωγὸν τοῦ ἀληθινοῦ ἔρωτος, καὶ λέγω ὅτι ἴσως δι' ἐπιμόνου ἀγάπης καὶ ἀπεριορίστου ἀφοσιώσεως ὁ ἀκατορῶσῃ ἢ καρδίᾳ μου νὰ προσελκύσῃ τὴν καρδίαν, ἦν ἐξέλεξεν.

— Ἄλλ' ἡ Μαγδαληνὴ γνωρίζει ὅτι τὴν ἀγαπᾷ;

— Δὲν πιστεύω νὰ μὲ βλέπῃ μετὰ δυσαρσκειας, ἀλλ' ἐγὼ οὔτε διὰ τῶν χειλέων οὔτε διὰ τῶν βλεμμάτων ἐξέφρασα ποτὲ αὐτῇ τὸν ἔρωτά μου. Πρὶν ἢ ζητήσω τὴν συγκατάθεσιν της, ἐνόμισα καθήκον μου νὰ ζητήσω τὴν ἰδικήν σου.

— Ἐὖγε! εἶπεν ὁ Μαυρίκιος. Δὲν μανθάνω τώρα πρῶτον τί ἀξίζεις, πρὸ πολλοῦ ἔχεις τὴν φιλίαν μου καὶ τὴν ὑπόληψίν μου. Ὁ ἀρωτήσω τὴν Μαγδαληνὴν, ἐὰν δὲ δέχεται τὴν πρότασίν σου, σοὶ ὑπόσχομαι ἐκ τῶν προτέρων ὅτι οὐδὲν ὁ ἀκαρεμβάτω πρόσκομμα εἰς τὴν εὐτυχίαν σου.

Ὁ βαρωνέτος ἀπεσύρθη ἔχων τὴν καρδίαν πλήρη γλυκειᾶς ἐλπίδος. Ἠγάπα μὲν τὴν Μαγδαληνὴν, ἀλλ' ἡγάπα καὶ τὸν Μαυρίκιον, ὅτι δὲ πρὸ πάντων ἤσασκεν εἰς τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ πνεῦμα, ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ἀποζημιώσῃ ἀμποτέρους διὰ τὴν ἀδικίαν τῆς τύχης, ἀποδίδων αὐτοῖς ἐν τῇ κοινωσίᾳ τὴν θέσιν, ἣν εἶχον στερηθῆ.

[Ἐπὶ τὸν ἑλπίδα]

ΒΑΣΙΛΑ Σ. ΣΟΥΤΕΡ.

ΑΙ ΟΔΥΝΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι συνεχῶς ἀφρευκτος, ὅτε ἀναγκαιῶς προκύπτει ἐκ τῆς ἀναποδράστου φωνῆς τῶν πραγμάτων, ἐκ τῶν συγκρουομένων συμφερόντων τῶν λαῶν, ἐνὶ λόγῳ ἐκ τοῦ περὶ τῆς ὑπάρξεως διαγωνισμοῦ. Διὰ τοῦτο τὸ φαινόμενον τοῦ πολέμου παρετηρήθη εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ εἰς ὅλας τὰς καταστάσεις τοῦ πολιτισμοῦ. Περιγράφων τὴν γενικὴν ἀποψιν τῶν μεγάλων ἐρήμων (βλ. κῆρυξ τῆς φύσεως), ὁ μέγας Humbolt ἐκφέρει τὰς ἐξῆς ὁραίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου σκέψεις. «Ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς παρατηροῦμεν ἐν ταῖς στέπαις (ταῖς μεγάλαις πεδιάσι), τὴν τίγγριν καὶ τὸν κροκοδείλον παλαιοῦντας κατὰ τῶν ἀγρίων ἔκτων καὶ βοῶν, βλεπόμεν ἀφ' ἐτέρου ἐν τῷ μέσῳ τῶν δασῶν, τῶν περιοριζόντων τὰς ἐρήμους ἐκείνας ἐκτάσεις ὡς τις πεφυτευμένη παραλία, τὸν ἄνθρωπον συνεχῶς ὠπλισμένον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. Φυλαὶ τινες πίνουσι τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν μετὰ φρικώδους ἀπληστίας· ἄλλαι δὲ φυλαὶ, κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν ἀσπλοὶ πλὴν

ἀείποτε ἔτοιμοι πρὸς τὸν φόνον, φονεύουσι διὰ τοῦ δηλητηρίου δι' οὐ ἐβαψαν τὸν ἑαυτῶν ἀντίχειρα. Διὰ τοῦτο ὁσάκις ἀσθενέστεραι φυλαὶ διέρχονται διὰ τῶν ἀμμωδῶν ἐρήμων, φροντίζουσιν ὅπως ἐξαφανίζωσι τὰ ἔχνη τῆς διαβάσεώς των. Οὕτω λοιπὸν παρατηροῦμεν τὸν ἄνθρωπον, εἴτε λάβωμεν αὐτόν εἰς τὴν ἐσχάτην βαθμίδα τῆς ζωῆδος ἀγριότητος, εἴτε εἰς τὸν κολοφῶνα τοῦ πολιτισμοῦ, παρασκευάζοντα ἀείποτε ἑαυτῷ βίον πλήρη δοκιμασιῶν. Οὕτω, ὁ περιηγητὴς ὁ περιεργόμενος τὴν ὑδρῶσιον σφαῖραν ἀπαντᾷ ἀπανταχοῦ, ὅπως ὁ ἱστορικὸς ὁ διερχόμενος διὰ μέσου τῶν παρελλόντων αἰώνων, τὸ μονότονον καὶ ἀπελπιστικὸν θέαμα τῶν διχονοιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Πλὴν ἡ ἱστορία διδάσκει ἡμᾶς ἐπίσης, ὅτι συχνότατα ἔλαβον χώραν πόλεμοι οὐδόλως ἀφρευκτοί, οὐδόλως ἐκ τῆς φωνῆς καὶ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων ἐπιβαλλόμενοι, ἀλλὰ προκληθέντες ἐκ τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων ἐγωϊστικῶν ἡγεμόνων ἢ ὑποργῶν, ἢ ἐκ τῆς κουφότητος ὄχλου ἀγομένου πάντοτε ὑπὸ ὑπερφιλῶντων διμαγωγῶν. Τοιοῦτος λόγος χάριν μωρὸς πόλεμος, ἐπιβληθεὶς ὑπὸ καταδημαγωγουμένου ὄχλου εἰς τὰς νοήμονας ἀνωτέρας τάξεις, ἐγένετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἢ καταστρεπτικὴ κατὰ τῆς Σικελίας ἐκστρατεία τῷ 413 π. Χ.

Κατὰ τοιοῦτων ἐγωϊστικῶν ἢ ἀπερισκέπτων τάσεων ἀντιστρατεύεται ἡ σήμερinh ἐπιστήμη, ἐπιτελοῦσα ἔργον πρακτικὸν καὶ μὴ ἐπιδιωκούς τὰ ἀδύνατα. Φωτίζουσα ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας περὶ τῶν πραγματικῶν ὄρων τῆς προόδου καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν ἐθνῶν καὶ περὶ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου, προσπαθεῖ ν' ἀποτρέψῃ τὸ κακόν, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν. Εἰς ἐποχὰς καθ' ἃς αἱ οἰκονομικαὶ γνώσεις ἦσαν εἰς τὰ σπάρρανα, ἐπιστεύετο ὅτι ὅρος ἀπαραλήττος τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ πλοῦτου τῶν πολιτειῶν εἶναι ἡ διὰ τῆς κατακτήσεως αὐξήσις τῶν ὀρίων. Πλὴν σήμερον εἶναι γνωστὸν ὅτι ἄλλοι εἰσὶν οἱ ὅροι τοῦ μεγαλείου τῶν ἐπικρατειῶν, συνεχῶς δὲ καὶ ὅλας ἀντίθετοι πρὸς τὴν διὰ τῆς κατακτῆσεως αὐξήσιν. Αἱ πολιτικαὶ πρόοδοι, ἥτοι ἡ βελτίωσις τῶν πολιτικῶν ἠθῶν, λέγει σύγχρονος ἐπιφανῆς δημοσιολόγος, αἱ οἰκονομικαὶ πρόοδοι, καὶ αἱ ἠθικαὶ πρόοδοι αὐξάνουσι τὴν δύναμιν τῶν ἐθνῶν μετὰ ταχύτητος μεγίστης χωρούσης κατὰ λόγον γεωμετρικόν. Ἡ αὐτὴ ἐκτασις πλὴν μετὰ πληθυσμοῦ διπλοῦ, ὁ αὐτὸς πληθυσμὸς πλὴν μετ' εὐεξίας γενικωτέρας καὶ μετὰ μέσων ἀφρονωτέρων, τὰ αὐτὰ πλοῦτη πλὴν εἰς χεῖρας λαοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἐλευθέρου, ἀποφέρουσιν ἀποτελέσματα πολὺ μεγαλῆτερα καὶ εἰς διαστάσεις πολὺ εὐρυτέρας ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἤθελέ τις εἰδέσθαι ἐκ μόνης τῆς παροδοῦ τῶν ἀριθμῶν. (Maurice Block, L'Europe politique et sociale).

Παρατηρείται από τινος εις τας κυβερνήσεις και εις τας λοιπὰς κοινωνικὰς τάξεις τῆς Βυρῶνης πνεῦμα μᾶλλον περισκεμμένον και ἐπιφυλακτικὸν εἰς τὰ θίγοντα τὸν πόλεμον ζήτηματα, πνεῦμα οὐσιωδῶς διάφορον τῶν ἐπιπολαίων και οἰκτρῶν ἐκείνων παραφορῶν, ὧν παρέστημεν μάρτυρες εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ τελευταίου γαλλογερμανικοῦ πολέμου. Ὁφείλεται δὲ τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς τὴν μεγίστην ἐντύπωσιν, ἣν παρήγαγον εἰς κοινωνίας πεφωτισμένας αἱ φοβεραὶ σκηναὶ τῶν τελευταίων πολέμων, και εἰς τὰς δημοσιεύσεις τῶν στρατιωτικῶν ἱατρῶν και τῶν μελῶν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, αἵτινες κατέστησαν βαθυτέρας και διαρκεστέρως τὰς ἐντυπώσεις ταύτας δι' ἀκριβῶν και λεπτομερῶν περιγραφῶν τῶν ὁδυνῶν τοῦ πολέμου.

Τοιαύτη τις ἀξιόλογος δημοσίευσις ἐγένετο ἐσχάτως ἐν Βρυξέλλαις ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ ἄρτι ἀποβιώσαντος καθηγητοῦ κ. Oger Laurent, δημοσιευσάντων ἐν φυλλαδίῳ, ἐπιγραφομένῳ *Τρεῖς ἐβδομάδες ἐν τοῖς νοσηλευτηρίοις*, τὰς συντόμους μὲν ἀλλὰ λίαν παραστατικὰς ἐντυπώσεις τούτου ὡς μέλους τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον τῷ 1870. Ἐν τῇ συντόμῳ ταύτῃ περιγραφεῖ ὁ κ. Oger Laurent, ὅστις ἀποθανὼν εἰς τὸ ἄνωθος τῆς ἡλικίας του εἶχεν ἤδη διαπρέψει ὡς καθηγητῆς και ὡς παιδαγωγός, δεικνυταὶ κάτοχος ἐξόχου συγγραφικῆς δεινότητος. Ὡς λίαν διδακτικὰ ἀποσπῶμεν ἐκ τοῦ εἰρημένου πονήματος ψά κατωτέρω δύο κεφάλαια.

Η ΧΗΡΑ ΤΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ.

Ἦ! Ὁ πόλεμος εἶναι τι ἀσεβές. Θέλω ἀφηγηθῆ σκηνὴν φρικώδη συμβῆσαν ἐν Forbach, τῆς ὁποίας θὰ διατηρήσω ἐπὶ μακρὸν τὴν ὀδυνηρὰν μνήμην.

Ἀξιωματικὸς Πρώσος ἐφρονεῦθη και ἐτάφη μετὰ πολλῶν ἑκατοντάδων στρατιωτῶν ἐν μεγάλῃ τάφῳ. Ὁκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην ἡ σύζυγός του μαθοῦσα τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἔδραμεν εἰς Saarbruck. Ἦθελε ν' ἀνεύρη τὸ πτώμα τοῦ συζύγου της, ἵνα μετακομίσῃ αὐτὸ εἰς τὸ οἰκογενειακὸν κοιμητήριον. Ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἡ ἀτυχὴς κατέβαλε τὰς ὀδυνηροτέρας προσπάθειας, ὅπως ἀνακαλύψῃ τὸ μέρος ἐν ᾧ ἐτάφη ὁ ἀτυχὴς σύζυγός της. Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ δώσῃ αὐτῇ ἀκριβεῖς ἐπὶ τοῦ προκειμένου πληροφορίας. Ἦτο γνωστὸν ὅτι ἐκείτο ἐν τῇ πεδιάδι ἐκείνῃ, ἀλλ' ἠγνοεῖτο ἐν τίνι τάφῳ ἐβρίσθη. Καὶ ὅμως ἡ σύζυγός ἤθελεν ἀνυπερβέτως ν' ἀνεύρη τὸ πτώμα. Ἐπιτυχούσα τὴν ἀδειαν ν' ἀνοίξῃ τινὰς τάφους, παραλαμβάνει ἕξ ἐργάτας και ὑπόσχεταὶ αὐτοῖς 300 τάλληρα, ἐὰν κατορθώσῃσι ν' ἀνεύρωσι τὸ πτώμα τοῦ συζύγου αὐτῆς.

«Ἐλθετε, ἔλεγε, θὰ ἀναζητήσωμεν ἑμοῦ τὸ πτώμα. . . . Ὁ ἀσὲς βοήθησεν εἰς τὴν φοβερὰν αὐτὴν ἐργασίαν. . . Θέλω νὰ τὸν ἐπανιδῶ! . . .

Θέλω νὰ τὸν ἀσπασθῶ ἀκόμη! . . . Καυμένε μου Ἐβρίκε, ποῦ εἶσαι; Ἐβρίκε! Ἐβρίκε! ἀπάντησόν με! . . . »

Ἰπὲρ τὰ πεντήκοντα πτώματα ἐξετάφισαν πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐζήτησαν. Ἡ δυστυχὴς σύζυγός μὲνει συνεχῶς παρὰ τοὺς νεκρωσίμους ἐργάτας, ἐπιθεωροῦσα πάντα τὰ σσηπῶτα ταῦτα σώματα, κύπτουσα ἐπ' αὐτῶν, και ἀναπνεύουσα τὴν παρ' αὐτῶν ἐκπνευομένην δυσωδίαν. Τέλος ἀνακαλύπτει τὸν σύζυγόν της ἐν τῇ μεγάλῃ τάφῳ, και ἀναγνωρίζει αὐτὸν ἐκ τοῦ γαμηλίου δακτυλίου, τὸν ὁποῖον ἔφερεν εἰς τὸν δάκτυλον.

«Αὐτὸς εἶναι! Εἶναι ὁ Ἐβρίκός μου!» ἀνεφώνησε, και ἕξαλλος ὑπὸ τῆς λύπης ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ σκελετώδους πτώματος και περισφιγγει αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας της!

Ἄτυχὴς γυνή! Πῶς δὲν κατεβλήθη ὑπὸ τὸ βάρος τοσοῦτων συγκινήσεων; . . . Πῶς δὲν ἀπέθανεν ἑκατοντάκις εἰς τὴν ὄψιν τῶν ἀσηπῶτων ἐκείνων πτωμάτων; . . . Τίς θέλει ποτὲ δυνηθῆ νὰ ἐκφράσῃ τί ἠσθάνθη ἐν τῇ ψυχῇ της κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἑκταφῶν ἐκείνων, αἵτινες διήρκεσαν ὀκτὼ ἡμέρας;

ΟΙ ΔΙΚΗΜΑΛΩΤΟΙ.

Τὴν 8 Σεπτεμβρίου περὶ τὰς τέσσαρας μετὰ μεσημβρίαν εἶδον παραλεύνουσαν πρὸ τοῦ ἡμετέρου χειρουργείου λυπηροτάτην συνοδίαν, τὴ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ τοῦ MacMahon, ἀναχωροῦν εἰς Γερμανίαν. Οἱ δυστυχεῖς αὗτοι εἶχον διέλθει πλείστως νύκτας ἐν ὑπαίθρῳ, ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν βροχὴν και στερομένοι πάσης σχεδὸν τροφῆς, ἐφαίνοντο δὲ εἰς ἄκρον καταβεβλημένοι. Εἶχον ἀφοπλισθῆ πάντες, οἱ πλείστοι δ' αὐτῶν ἐστηρίζοντο ἐπὶ ῥάβδων και προεκάλουν τὰ δάκρυα τῶν συναντῶντων αὐτοῦς διὰ τοῦ κατηρούς ἅμα δὲ και ὑπερηφάνου βαδίσματός των.

Παρατηρήσαντες ὅτι τὰ εὐγενῆ ταῦτα τοῦ πολέμου θύματα ἐδέχοντο μετ' εὐγνωμοσύνης τὰ τρόφιμα και τὰ σιγάρια, τὰ ὁποῖα καλοκἀγαθοὶ τινες ψυχαὶ τοῖς προσέφερον καθ' ὅδον, ἐσπεύσαμεν εἰς τὸ χειρουργεῖον ἐγὼ και δύο σύντροφοί μου και ἐλάβομεν ἄρτον, τὴν ὁποῖον κόπτοντες ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου προσεφέρομεν εἰς ὅσους μᾶς ἐπέτρεπον οἱ συνοδεύοντες στρατιῶται νὰ πλησιάζωμεν. Εἶδον συνταγματάρχας ὑπὸ τῆς λύπης και τῶν στεροῦσεων κατεσκληρότας, τείνοντας τὴν χεῖρα ὅπως λάβωσι τεμάχιον ἄρτου, ἀφοῦ ἀπέμασαν δάκρυ ἐπὶ τοῦ γηραιοῦ αὐτῶν μύστακος πρὸς, εἶτα δὲ μοιράζοντας τὴν μικρὰν αὐτῶν μερίδα μετὰ τῶν συναξιωμακῶν των. Εἶδον πολλοὺς πέμποντας ἡμῖν ἀσπασμὸν διὰ τῆς χειρὸς πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς εὐγνωμοσύνης των. Τὸ θέαμα τοῦτο ἦτο ἀληθῶς ἀλγινότατον. Ἐβλέπομεν 800 περίπου ἀξιωματικοὺς παντός βαθμοῦ, οἵτινες ὑπὸ τῆς τύχης προδοθέντες ἤ-

ναγκάζοντο νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατακλυσθεῖσαν πατρίδα, ὅπως φάγωσι τὸν πικρὸν τῆς αἰχμαλωσίας ἄρτον ἐν τοῖς φρουραῖς τῆς Γερμανίας.

Καθῆκον ὁμοῦ νὰ προσθέσω ἐνταῦθα, ὅτι οἱ Πρώσοι στρατιωτικοὶ οἱ συνοδεύοντες τοὺς νεκρομένους, ἐφαίνοντο φερόμενοι πρὸς αὐτοὺς καλῶς. Εἰς τοὺς τραυματίας και εἰς ἐκείνους, οὓς εἶχεν ἐξασθενήσει ἡ πορεία, ἐπετραπῆ ν' ἀναβῶσιν ἐπὶ τῶν φορητῶν ἀμαξῶν τῶν φερουσῶν τὰ σκεύη. Ἡ Ολιβερά αὕτη παρέλασις διήρκεσεν ἐπὶ εἴκοσι λεπτά.

Ἄφοῦ ἐξηντλήσαμεν ἢ εἴχομεν προμήθειαν ἄρτου και σιγάρων, ἠναγκάσθημεν νὰ βλέπωμεν διερχομένους τοὺς τελευταίους, χωρὶς νὰ δυνηθῶμεν νὰ τοῖς προσφέρωμεν τι. Τότε εἶδον τὸν ἀγαθὸν ἡμῶν ἱερέα κλαίοντα ἐκ τῆς συγκινήσεως, τὸν δὲ ἀνδραῖον στρατηγὸν (ἀρχηγὸν τοῦ ἐν λόγῳ Βελγικοῦ ἀσπασμάματος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ) ἀποσυρόμενον ὅπως κρύψῃ τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἀπέσπα αὐτῷ ἡθέα τοσαύτης αἰσχύνης και συμφορᾶς.

Ὁ φίλος μου δὲ δικηγόρος ἠγανάκτει και αὐτὸς ἐπὶ τῇ ταπεινώσει τῶν γενναίων ἐκείνων στρατιωτῶν. Πολλοὶ τῶν κατοίκων τοῦ Σεδάν ἴσταντο εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν των, οἱ μὲν προσφέροντες τροφίμα και καπνὸν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους, ἄλλοι δὲ ἀποκαλύπτοντες τὴν κεφαλὴν ὅπως ἐπιδείξωσιν οὕτω πῶς τὸν πρὸς τὴν δυστυχίαν σεβασμὸν αὐτῶν. Οἱ ἀξιωματικοὶ τοὺς ἐγαίρειζον ὑψοῦντες τὰ κράνη των. Πολλὴν δὲ ὥραν ἀφοῦ ἀπεμακρύνθησαν, ζοφερὰ σιωπὴ ἐβασίλευεν εἰσέτι ἐν ταῖς ἀγυαῖς, δι' ὧν εἶχον διέλθει.

Μετ' ὀλίγας ὥρας παρευρέθη ἐν σκηνῇ οὐχ ἦττον συγκινητικῇ ἐκείνης, ἣν ἀφηγήθη ἡ ἀνωτέρω. Ἐκατὸν περίπου στρατιῶται ἀποθνήσκοντες τῆς πείνης εἶχον ὀδηγηθῆ εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, ἐν ᾗ εἶχον μείνει ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας αἰχμαλωτοὶ, ὑπὸ ἀγαθῶν πινῶν ἀνθρώπων λαθόντων τὴν ἀδειαν νὰ σώσωσιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ θανάτου, ἀλλ' οἱ πλείστοι αὐτῶν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ φάγωσι τὴν διδομένην αὐταῖς τροφήν. Ἡ ὀδύνη και ὁ θάνατος ἀπεικονίζοντο ἐπὶ τῆς μορφῆς των. Πρόδῃλον ἦτο ὅτι δὲν εἶχον πλέον δυνάμεις. Τινὲς αὐτῶν ἐκείντο ἐκτάδην ἐπὶ τῶν λίθων και ἔκλειον τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς εἰ ἔλεγον «ἀφετέ με ν' ἀποθάνω». Πᾶσαι αἱ ἐκεῖ εὐρισκόμεναι γυναῖκες ἔκλαιον, οἱ δὲ ἄνδρες ἔλεγον, ὅτι ἐγκλημα ἦτο ν' ἀφήσῃ τις ἀνθρώπινον πλάσμα ν' ἀποθάνωσι τῆς πείνης. Δύο ἱατροὶ διένευμαν ῥακὴν μετὰ χλιαροῦ ὕδατος μεμιγμένην, τὸ δὲ φάρμακον τοῦτο ἐφαίνετο ἀναζωογονοῦν αὐτοὺς κατὰ τι.

Κατὰ τὴν ὀδύνην μετὰ μεσημβρίαν ὤραν στρατιωτικὸς τις ἱατρός διέταξε νὰ ὀδηγήσῃσι τοὺς ἄνδρας τούτους εἰς τὸν στρατώνα. Τινὲς

ἔξ αὐτῶν ἠγείροντο μετὰ δυσκολίας και ἐπορεύοντο στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ βραχίονος συστρατιωτῶν ἄλλων, ἦττον καταβεβλημένων, ἀλλὰ τοὺς πλείστους ἠναγκάσθησαν νὰ μεταφέρωσιν ἐπὶ φορείων. Κύριός τις βλέπων μετ' ἐμοῦ τὸ θέαμα τοῦτο μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι τὴν ἐπαύριον και τὰς ἐπομένους ἡμέρας ἠθέλομεν εἶδει διερχομένους τοὺς 60,000 αἰχμαλώτους, τοὺς ὁποίους οἱ Πρώσοι ἀφοπλίσαντες περιέκλεισαν ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Μέσου σχηματιζομένην χερσονήσῳ, ἡμισίαν λεύγαν μακρὰν τῆς πόλεως. Καὶ οὗτοι ἐκείθεν ἤρχοντο, προσέθηκεν, εἶναι οἱ ἀσθενέστεροι, ἀλλ' ἐκ τῆς Ολιβεράς αὐτῶν καταστάσεως δυνάμεθα νὰ εἰκόσωμεν πόσα θείνα ὑπέστησαν τὰ δυστυχεῖα ταῦτα τοῦ πολέμου θύματα.

Τῷ ὄντι, τὴν ἐπαύριον περὶ τὴν δεκάτην πρῶτῃν ὥραν, μόλις εἴχομεν ἀποπερατώσει τὴν θεραπείαν τῶν τραυματιῶν ὄλων, ὅτε εἶδον παραχωροῦν σῶμα ἢ μᾶλλον πληθὺν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἄλλοτε στρατιῶται. Πρώσοι και Βαυαροὶ ἔχοντες τὰ ὄπλα ἐπὶ βραχίονος ἢ κρατοῦντες πιστόλια, συνώδευον αὐτοὺς. Οἱ τὴν συνοδίαν διευθύνοντες ἀξιωματικοὶ ἦσαν ἐκίπτοι. Οὐδέποτε εἶδον ἀνθρώπους ἔχοντας οἰκτροτέρην ὄψιν. Ἐπορεύοντο ἐν ἀταξίᾳ στηριζόμενοι ἐπὶ μεγίστων ῥάβδων, ἦσαν δὲ ῥακένδυτοι και ὑπὸ βορβόρου κεκαλυμμένοι. Τὰ πάντα ἐμαρτύρουν τὴν ἐνδειαν, τὰς στερήσεις, τὸν κόπον και τὴν πείναν, καθότι ὄντως, ὡς εἶπον, οἱ δυστυχεῖς εἶχον ἀναγκασθῆ νὰ στρατοπεδεύωσιν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἡττης τῶν ἐπὶ τῶν ὄχθῶν τοῦ Μέσου ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν βροχὴν, ἀνευ τροφῆς και ἀνευ σκηνῶν. Πολλοὶ εἶχον ἀποθάνει.

Τὸ ἡμέτερον χειρουργεῖον εἶχε λάβει εὐτυχῶς τὴν προηγουμένην νύκτα 200 ἄρτους ἐκ καλοῦ ἀλευροῦ παρὰ τῆς πόλεως τοῦ Ἀρλὸν σταλέντας, ὁ δὲ στρατηγός μᾶς εἶχεν ἐπιτρέψει νὰ διανείωμεν 50 ἔξ αὐτῶν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους. Δύο μεγάλα κάνιστρα πλήρη κεκομμένου ἄρτου ἐκομίσθησαν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου πρὸς διανομήν. Μόλις ἐδώκα τεμάχια τινὰ, οἱ δυστυχεῖς αἰχμαλωτοὶ παρατηρήσαντες ὅτι ὁ ἄρτος οὗτος τοῖς ἦτο προωρισμένος, ἐπέπεσαν κατ' ἐμοῦ ἢ μᾶλλον κατὰ τοῦ κανίστρου και ἐκένωσαν αὐτὸ ἐν ἀκαρδί. Φρικώδης ἐπῆλθε τύφθη, μόλις δὲ και μετὰ βίας ἐξῆλθον αὐτῆς σῶος και ἀβλαβῆς. Βλέποντες πόσον δύσκολος ἦτο ἡ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διανομὴ τῶν τροφίμων, ἀπεφασίσσαμεν ἐγὼ και ὁ φίλος μου νὰ ἀναβῶμεν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου.

Ἐκείθεν ἐξηκολουθήσαμεν τὴν διανομὴν ῥίπτοντες τὸν ἄρτον ἐν τῇ ἀγυιά. Πλείονες τῶν πεντακοσίων αἰχμαλώτων ὕψωσαν συγχρόνως πρὸς ἡμᾶς χεῖρας ἰκέτιδας κρᾶζοντες «Καὶ ἐγὼ, Κύριε, ἀποθνήσκω τῆς πείνης, δὲν ἐφαγα ψωμὶ πρὸ πάντε ἡμερῶν!» Οἱ εὐτυχεῖς αὐτοὶ νὰ λάβωσι πλέον τοῦ ἐνός τεμαχίου ἐβλεπον αὐτὸ ἀφαι-

ροούμενον υπό των συναιχμαλώτων των, είποντο δὲ κραυγαί ὄργης, γρονθοκοπήματα καὶ πάλη. Τὸ θέλημα ἦτο ὀδυνηρὸν ἄμα καὶ αἰσχυρὸν. Οἱ στρατιῶται τῆς συνοδίας κατέβηλλον πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἐξακολουθήσῃ ἡ πορεία, ἀλλ' εἰς μάτην τὸ πρόσταγμα κέμπρος ἀνεμειγνύετο εἰς τὰς κραυγὰς τῶν αἰχμαλώτων. Οἱ οὐδὲν λαβόντες ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσωσιν. Ἐντὸς μικροῦ ἀξιώματιος τις ἐφιππος ἐφθασε, διατάττων νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς αἰχμαλώτους νὰ βαδίσωσι. Τότε συνέβη σύγχυσις ἀπερίγραπτος καὶ φρικώδης. Ἀφ' ἐνὸς μὲν στρατιῶται ἐνοπλοὶ ὑπάκουοντες εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὀδοῦσιν, ἀνατρέπουσι, καὶ τύπτουσι ἐπανειλημμένως δυστυχεῖς αἰχμαλώτους, ἐκ τοῦ κόπου καὶ τοῦ πόνου καὶ τῆς πείνης ἐξηντημένους, οὐδὲν δὲ πράξαντας ἐγκλημα, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τύχης προδοθέντας· οἱ μὲν λέγουσιν «κέμπρος, ἐμπρός!», οἱ δὲ ἐπαναλαμβάνουσι «Πεινώ! πεινώ!»· εἶναι δὲ οἱ πλείστοι τῶν ἀνδρῶν τούτων εὐγενεῖς νέοι ἀρπαγέντες ἐκ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν ὑπὸ τῆς μάστιγος τοῦ πολέμου, οἵτινες οὐδέποτε ἦβελον ὑποπέσει εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον τῆς ταπεινώσεως οὐδ' ὑποστῆ τοιαῦτα δεινὰ, ἐάν νόμος ἀδικος, ἀνηλεὴς, ἀπάνθρωπος, δὲν ἤρπαζεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐστίης τῶν θίως ὑποχρέωσιν αὐτοὺς νὰ γείνωσι στρατιῶται. Ἀλλ' ἐπανέληθμεν εἰς τὴν ἡμετέραν διήγησιν. Εἰς τῶν στρατιωτῶν τῆς συνοδίας αἰτιώμενος ἐμὲ διὰ τὴν συμβαίνουσαν ἀταξίαν, ἐγείρει τὸ ὄπλον του πρὸς τὸν ἐξώστην ἐπὶ τοῦ ὀπίου ἴσταμαι, καὶ σκοπεύων μὲ ἀπειλεῖ νὰ πυροβολήσῃ, ἐάν δὲν ἀποσυρθῶ. Ὁπισθοδρομήσας κατὰ δύο βήματα λαμβάνω τὸ κενὸν σχεδὸν κἀνιστρον καὶ κενώνω αὐτὸ ταχέως ἐν τῇ μέσῃ τοῦ ὑποκάτω συνωθουμένου πλῆθους, εἰτα δὲ μεταβαίνω ἐσπευσμένως εἰς παραθύρον τι τοῦ ἰσογείου, εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ κτιρίου, ἐνθα εὐρίσκετο ἦδη ὁ φίλος μου. Ἠκατὸν περίπου ἄρτοι ἕμενον εἰσέτι πῶς διανομήν. Ῥίπτωμεν αὐτοὺς ἕνα πρὸς ἕνα διὰ τῶν κινκιδίων τοῦ παραθύρου. Δὲν βλέπω τὰ ἐν τῇ ἀγυίᾳ συμβαίνοντα, ἀλλ' ἀκούω φρικώδεις κραυγὰς καὶ διακρίνω τὸν κρότον τῶν τυπτόντων κοπάνων (κονταζίων), καὶ ἀκούω τοὺς αἰχμαλώτους συνωθουμένους, πίπτοντας καὶ καταπατώντας ἀλλήλους. Ἐντὸς μικροῦ, πλείους στρατιῶται τῆς συνοδίας ἐρχονται ὑπὸ τὸ παράθυρον καὶ διευθύνουσι πρὸς ἡμᾶς τὰς λόγχας των. Ἐχόντες ἀπόφασιν νὰ διανεύωμεν εἰς τοὺς πεινῶντας ὄλους τοὺς ἄρτους, ἐξακολουθούμεν ῤίπτοντες αὐτοὺς χωρὶς νὰ δίδωμεν προσοχὴν εἰς τὰ ἀπειλοῦντα ἡμᾶς ὄπλα. Δολοφόνος σίδηρος ἐγγίζει τὸ στήθος τοῦ φίλου μου· οὐχ ἤττον, κρυπτόμενοι ὀπισθεν τοῦ παραθύρου, ῤίπτωμεν τὸν ἄρτον. Ἢ ἐκ Namur Κα Β. . . ἤτις εὐρίσκεται πλησίον ἡμῶν, μᾶς παρακαλεῖ ν' ἀποσυρθώμεν.

«Ὁμὰ σὰς φονεύουσιν», ἀναφωνεῖ ἐντρόμος. «Ὁμὰ τοὺς δώσωμεν ὅλον τὸν ἄρτον», λέγομεν ἡμεῖς ἐξω ἑαυτῶν. Ἦν ὅντι, οἱ ἄρτοι ὄλοι ῤίπτονται ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, τινὲς αὐτῶν κρέμονται μεταξὺ τῶν λογγῶν τῶν πρὸς τὸ παράθυρον διευθυνομένων. Τέλος ἡ ἡμετέρα προμήθεια ἐξάντλεῖται καὶ τότε ἀποσυρόμεθα.

Πέντε Βαυαρὸι στρατιῶται ἕμειναν ἐκεῖ φρουροῦντες, μέχρις οὐ ἀπῆλθεν ἅπασα ἡ συνοδία. Οὕτω δ' ἐτελείωσε τὸ Ὀλιβερὸν τοῦτο ἐπεισόδιον.

ΟΙ ΠΥΡΓΙΤΑΙ ΕΝ ΝΕΑΙ ΥΟΡΚΗΙ

Παρ' ἡμῖν ὁ στρουθός, ὁ κοινῶς λεγόμενος σπουργίτης ὁ ἐστὶ πυργίτης, ἐξημεροῦται εὐκόλως, μάλιστα δὲ κατὰ τὰς μεγάλας πόλεις, ὧν οἱ ὄδοι βρῖθουσι πυργίτων ἀναζητούντων τροφήν.

Ὁ διάσημος Βυφῶν γράφει που περὶ τινος πυργίτου, ὅστις τοσοῦτον εἶχεν ἐξημερωθῆ, ὥστε παρηκολούθει τὸν κύριόν του, στρατιώτην τινά, ἐν ἡδύνατο νὰ ἀναγνωρίζῃ μεταξὺ πάντων τῶν στρατιωτῶν ὅλου τοῦ συντάγματος. Παρακολούθει δὲ τοὺς ἀνθρώπους οὐχὶ βεβαίως ἐξ ἀγάπης ἀλλ' ἐξ ἀπλοῦ συμφέροντος, διότι εἰς εὐρίει ὅτι παρ' αὐτοῖς εὐρίσκει εὐκόλως τροφήν ἀφθονον. Ἀνάγκη δὲ προφυλάξων τινων πρὸς κατανίκησιν τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἀπιστίας.

Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις οἱ πυργίται εἶνε τὰ μάλιστα ὀχληροὶ ἔνεκα τῆς πολλῆς οἰκειότητος αὐτῶν. Ἐκικαθῆνται μετὰ μεγίστης ἀδιακρισίας ἐπὶ τοῦ ἄρου τοῦ τυχόντος ἀνθρώπου, καὶ ἄρπάζουσιν ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν νηπίων τὸ πλακούντιον, ὅπερ ἐκεῖνα οὐδεμίαν ἔχουσι ὄρεξιν νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς. Αἰτία δὲ τούτου εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου παρεχομένη εἰς τοὺς πυργίτας προστασία. Εἶνε δὲ ἀπηγορευμένον ῤήτω δὲ συλλαμβάνειν αὐτοὺς ζῶντας, ζῆμιούται δὲ διὰ ζῆμίας πέντε δολλαρίων (25 φράγκων) πᾶς ὅστις φωραθῆ φονεῶν πυργίτην.

Εἶνε δὲ ὁ πυργίτης μετανάστης, δὲν εἶνε Ἀμερικανός. Κατὰ τινὰ ἐποχὴν οὐ μακρὰν ἡμῶν ἀπέχουσαν σμήνη παντοίων ἐντόμων ἐπέδημον τὴν χώραν ὅλην· τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ πλῆθὺς αὐτῶν, ὥστε ἀπεφάσισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ καλέσωσιν ἐξ Εὐρώπης εἰς ἐπικουρίαν πτηνὰ ἐντομόβόρα. Ἐκ πάντων δὲ τῶν πτηνῶν τούτων μόνον σχεδὸν οἱ πυργίται ἠτύχησαν νὰ παλαίσωσι κατὰ τοῦ δεινοῦ ψύχους τῶν χωρῶν ἐκείνων καὶ νὰ κλιματισθῶσι. Οἱ δὲ Ἀμερικανοὶ ὡς ἄνθρωποι πρακτικοὶ μετέλλθον πᾶν μέσον δυνάμενον νὰ καταστήσῃ εὐάρεστον τὴν διαμονὴν ἐν τῇ νέᾳ πατρίδι των, παρέχοντες αὐτοῖς ἐν καιρῷ καὶ τροφήν καὶ καταικίαν καὶ ἀσφάλειαν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου. Διὰ καὶ ἐν ταῖς δημοσίαις κήποις καὶ ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ἐν ἅπασιν τοῖς ἰδιωτικαῖς κτήμασι πανταχοῦ οἰκοδομοῦσιν εἰς αὐτοὺς φωλεὰς. Καὶ ὁ-

ποίας φωλεὰς! Ἐπὶ τῶν μεγάλων κλάδων τῶν μεγάλων δένδρων βλέπεις κομψοτάτους οἰκίστους, αὐτόχρομα στρατώνας. Περὶ δὲ τῆς τροφῆς τὸ μὲν θέρος πορίζονται αὐτὴν εὐκόλως αὐτοὶ οἱ πυργίται· ἀλλὰ τὸν χειμῶνα καὶ μάλιστα τὴν ἐποχὴν τῶν χιόνων καὶ οἱ ἰδιῶται καὶ οἱ δημοῖοι φύλακες καθ' ἐκάστην πρωΐαν καθαρίζουν ἀπὸ τῆς χιόνος μέρη τινὰ ἐκ διαλειμμάτων, καὶ ἐπ' αὐτῶν σωρεύουσι ψίγας ἄρτου, σπόρους, σταφίδας καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα λιχνεύματα.

Ἄ! ἐάν οἱ εὐρωπαῖοι καὶ ἰδίως οἱ ἐν Ἑλλάδι ζῶντες δυστυχεῖς πυργίται ἠδύνατο νὰ λάθωσιν ἐννοίαν τινὰ τῆς τοιαύτης εὐημερίας καὶ ἀπολαύσεως, μετὰ πόσης προθυμίας θὰ μετηνάστευον ἐν σώματι εἰς Ἀμερικὴν! Κυρία *

Γνώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουλοῦ
ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ
(Μετὰφρασις Γ. Ζωχιοῦ.)

294.
Πάντοτε ἀγαπῶμεν τοὺς θαυμάζοντας ἡμᾶς· δὲν ἀγαπῶμεν ὅμως πάντοτε τοὺς θαυμαζομένους παρ' ἡμῶν.

295.
Σπανίως ὁ ἄνθρωπος γινώσκει ἅπαντα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὰ θελήματα.

296.
Δυσκόλως ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸν ὑπ' αὐτοῦ καταφρονούμενον· οὐχ ἤττον ὅμως δύσκολον εἶναι νὰ ἀγαπήσῃ τις τὸν ἐξόχως ὑπ' αὐτοῦ τιμώμενον.

297.
Τοῦ σώματος οἱ χυμοὶ συνίθη καὶ κανονικὴν ἔχουσι ῤοήν, κινουσαν καὶ στρέφουσαν ἀδήλως τὴν τοῦ ἀνθρώπου θέλησιν. ῤέουσι δὲ ὀμοθυμηδὸν καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἐπικρατοῦσιν ἐν ἡμῖν λεληθότως. Διὰ τοῦτο μεγάλως μετέχουσιν ὅλων τῶν τοῦ ἀνθρώπου πράξεων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ.

298.
Ἢ εὐγνωμοσύνη τῶν πλείστων ἀνθρώπων κεχυρμένη εἶναι ἐπιθυμία εὐεργεσιῶν ἀξίας μείζονος.

299.
Σχεδὸν ὄλοι ἀποσειόμεν τὰς μικρὰς ὑποχρεώσεις, πολλοὺς δὲ ἔχουσι τοὺς εὐγνώμονας αἱ μετρίαις ἀξίας εὐεργεσίαι, ἀλλὰ σχεδὸν οὐδεὶς ὑπέρχει μὴ ἀχαριστῶν, λόγου προκειμένου περὶ ὑποχρεώσεως μεγάλης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Κυρία τις ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν πρώην συμμαθητρίαις της, ἣν πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν εἶχεν ἰδεῖ, καὶ κατέλειπεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας.
Πρωΐαν τινὰ ἐν ᾗ ἡ ξενίζομένη κυρία ἐνίπτετο

καὶ ἐπλυσε τοὺς ὀδόντας, ἔπειτα δὲ ἤρχιζε νὰ κτενίζῃ τὴν κόμην της, ἡ μικρὰ ἀνεψία τῆς οἰκοδεσποίνης, πενταετὲς κοράσιον, ἀφ' οὗ ἐπὶ τινὰ ὥραν παρεστῆρει μετὰ προσοχῆς τὴν κυρίαν, εἶπεν εἰς αὐτήν·

— Ἢ Οσία μου δὲν κάμνει ὅπως σεῖς· ἐκείνη κρατεῖ τὰ ὀδόντια της εἰς τὸ χέρι της καὶ τὰ καθαρίζει. Ἐπειτα κρεμᾷ τὰ μαλλιά της ἀπὸ ἕνα καρφὶ καὶ τὰ κτενίζει. Καὶ εἶνε πολὺ εὐκολώτερον! . . .

* Ἐν τινι ἀμάξῃ τοῦ σιδηροδρόμου.
Πρόσωπα τῆς σκηνῆς: Ἰερὺς, ναύτης. Ὁ ναύτης βλασφημεῖ φοβερά.
Ἰερὺς. Πρόσεχε, παιδί μου, μὴ βλασφημῆς διότι θὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν κόλασιν.
Ναύτης. Ἐνοιαί σου, παπᾶ μου. Ἔχω καὶ εἰσιτήριον ἐπιστροφῆς.

ΛΑΗΘΕΙΑΙ

* Κατὰ τοὺς δουλικούς χρόνους τῆς Ἑλλάδος ἡ φιλοπατρία εἶχεν ἄλλοιαν ἢ σήμερον σημασίαν. Σήμερον μὲν τὸ ὄνομα τοῦ φιλοπατρίδος δαφιλευόμεθα πρὸς πάντα τὸν νομίζοντα ὅτι εὐεργετῆ τὴν πατρίδα καὶ μόνον ψιγία τινὰ δίδων τῶν πιπτόντων ἐκ τῆς πλούσιαις τραπέζης αὐτοῦ, τότε δὲ φιλόπατρις ἐκαλεῖτο ὁ καὶ ὀλόκληρον τὸν ἄρτον ἀποσπῶν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἰδίων τέκνων χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. (Ν. Δραγούμης).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ Γερμανικὴ τις ἐφημερὶς ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ἀσειότατον ἀνέκδοτον περὶ τοῦ Βίσμαρκ· Πρὸ τινων ἐτῶν ὁ Ρούσσελ, ὁ γηραιός· Ἀγγλὸς πολιτευόμενος, συνομιλῶν μετὰ τοῦ Γερμανοῦ ἀρχικαγκελαρίου, εἶπε σὺν τοῖς ἄλλοις· «Φαντάζομαι ὑπὸ πόσων ὀχληρῶν θὰ περιστοιχίζεσθε καὶ πόσον καιρὸν θὰ δαπανᾶτε ἀνωφελῶς δεχόμενος ἐπισκέψεις. — Ὅσον δι' αὐτὸ, ἀπήντησεν ὁ Βίσμαρκ, εἶρον ἐν ἀξιόλογον μέσον, ὅπως ἀπαλλάσσωμαι. Ἄμα ὡς ἐπίσκεψίς τις παραταθῆ ὑπὲρ τὸ δέον, ἔρχεται ἡ σύζυγός μου καὶ ἐπὶ μιᾷ οἰαδῆποτε προφάσει ἀπομακρύνει τὸν ὀχληρόν». Μόλις εἶχε προφέρει τὰς λέξεις ταύτας ὁ ἀρχικαγκελάριος καὶ ἰδοὺ ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ ἡ Κυρία Βίσμαρκ ἐμφανίζομένη λέγει· «Ὅθων, εἶναι καιρὸς νὰ πάρῃς τὸ ἱατρικόν σου! Ὁ Βίσμαρκ ἔγαινε κατακόκκινος. Ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς Ρούσσελ ἐγέλασε καὶ ἀνεχώρησεν ἀνευ μνησιχακίας.

Ἡ Πρό τινων ἡμερῶν ἐγένετο ἐν Νεαπόλει συνέλευσις ἰδεολόγων εἰρηνοφίλων ὑπὲρ τῆς καθόλου ἀφοπλίσεως. Τὰ μέλη αὐτῆς ἀπεφάνησαν, ὅτι καὶ κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης, ἐπόμηναι εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ἀπαιτούτου νὰ διέπῃ τὰς τύχας τῶν ἐθνῶν τὸ δίκαιον,

οὐχί ἢ διὰ τῶν ἄπλων βία, ὡς συμφωνήσασιν περὶ συγγρόνου τινὸς καὶ ἀναλόγου ἀφοπλίσεως». Τοὺς ἰταλοὺς φιλανθρώπους σκόπτουσα μία τῶν ἐγκριτωτέρων ἀγγλικῶν ἐφημερίδων, παρατηρεῖ τὰδε: «Μονάρχαι καὶ ὑπουργοὶ δὲν διακυβεύουσι τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν περιουσίαν τῶν ἔθνων· καί- περ εἰθισμένοι ὄντες εἰς τοῦ πολέμου τὰς τέ- χνας, βιάζονται ὑπ' αὐτῶν τῶν λαῶν νὰ πολε- μῶσιν. Ὁ Τσάρος, ὁ Γουλιέλμος, ὁ Φραγκίσκος Ἰωσήφ, ὁ Οὐμβέρτος, ὁ πρόεδρος Γρεβὺ δὲν ἐμ- ποδίζουσι τοὺς μυριαριθμούς μαχητὰς τῶν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ ἄροτρον καὶ τὰ ἐργαστήρια αὐτῶν, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τοὺς διατρέψωσιν, ἐὰν μὴ ἀπῆττον τοῦτο οἱ λαοί, οἱ καὶ τὰς ὑπὲρ ἐκείνων δαπάνας ἐπιψηφίζοντες. Τοὺς πολέμους, ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς χρόνους, ἀποφασίζουσιν οἱ λαοί, οὐχί οἱ μονάρχαι, καὶ Ναπολέοντες ἂν ὑ- ποτεθῶσιν οὗτοι. Οἱ ἀγαπῶντες λοιπὸν τὴν εἰ- ρήνην δέον νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν διόρθωσιν τῆς κοινωνικῆς πυραμίδος ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν θεμε- λίων. Δέον νὰ πείσωσι τοὺς μὲν ἰταλοὺς νὰ μὴ ἐπορθαλιώσωσιν εἰς Τυρολίδα καὶ Τεργέστην, τοὺς πανσλαβιστὰς νὰ ἐξημερώσωσι τοὺς ἑαυτοὺς ὁ- μοφύλους, τοὺς Γερμανοὺς νὰ λησμονήσωσι τὰς κατὰ Γάλλων νίκας τῶν, τοὺς δὲ Γάλλους νὰ μὴ μνησικακῶσι κατὰ Γερμανῶν. Σήμερον ἔθνος ὄλον ἐξοπλίζεται, διότι αὐτὸ τὸ ἔθνος, οὐχί μό- νος ὁ μάχιμος αὐτοῦ ἀρχηγός, δρέγεται τῶν ἐ- παρχιῶν τοῦ γέιτονος, ἢ φοβεῖται μὴ ἀφαιρεθῆ- τὰς ἑαυτοῦ. Τὸ ἐν Εὐρώπῃ βαρύτερον στρατιω- τικὸν σύστημα εἶναι πιστὴ ἐκφρασίς τοῦ φρονή- ματος τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Στρατὸς εὐρωπαϊ- κός εἶναι ὀλοκλήρην ἔθνος ἐν ὄπλοις, διότι καὶ τοῦ ἔθνους τὸ πνεῦμα εἶναι καθωπλισμένον. Ἐὰν μὴ ἐξεπροσώπει θέλησιν ἐθνικὴν, οὐδὲ ἐπὶ δω- δεκάμηνον θὰ ἠδύνατο νὰ διατηρηθῆ· δι' αὐτὸ τοῦτο ὅμως εἶναι καὶ τὸ μέγιστον τῶν προσκομ- μάτων τῆς ἀφοπλίσεως. Ἐναντίον τοιοῦτου κα- κοῦ οὔτε δημοσθένεις εὐφράδεια ἰσχύει, οὔτε ἐ- πιχειρήματα φιλοσοφικά. Ἐν τούτοις ἀναμφι- σβήτητος ἀλήθεια διαμένει, ὅτι αἱ νῦν στρατιω- τικαὶ δαπάναι εἶναι ὁ τυραννικώτατος τῶν φό- ρων. Οὐδὲν κράτος καθ' ἑκαστον εἶναι ὑπεύθυ- νον· ὡς ἡμέρτανε μάλιστα εἰς τοὺς ὑπηκόους του, ἐὰν μὴ ἐμμεῖτο τὰ ἄλλα. Ἄπαντα ἀθρόα τούναντίον φαίνονται ὑπεύθυνα. Ὑπάρχουσι νο- σήματα, καθ' ὃν ὀλίγον ἢ οὐδὲν ἰσχύουσι φάρ- μακα εἰδικά· ἢ μόνη τῆς θεραπείας ἐλπίς ἐγκει- ται ἐν τῇ ἀναποδράστῳ καὶ συνεχῇ δεινώσει αὐτῶν. Ἡ θεραπεία δὲ θὰ ἐπέλθῃ, ἀφ' οὗ τὰ ἔθνη, τέλειον ἐξάντηθέντα, διασώσωσιν εἰσέτι μικρὰν τινα δύναμιν βιωτικὴν».

«Ἐν Μαδρίτῃ ἀπεβίωσε κατ' αὐτὰς φονευ- θεις ὑπὸ θηριώδους ταύρου ὁ περιφημώτατος τῶν ταυρομάχων Φρασκουέλος. Ὁ Φρασκουέλος ἦτο πλούσιος. Ἐκάστη ταυρομαχία ἀπέφερεν αὐτῷ 1500 φράγκα· ἐφόνευσε δὲ κατὰ τὸ μακρόν

τοῦ στάδιον ὑπὲρ τοὺς 300 ταύρους. Ἡ δεξιό- της του ἦν τόση, ὥστε πολλάκις, ἐνῶ τὸ θηρίον ὄρμα μαινόμενον κατ' αὐτοῦ, ἔθετε τὸν πόδα του μεταξὺ τῶν δύο κεράτων ἢ ἐνέπηγεν αὐτόθι ταινιστόλιστα μικρὰ βέλη».

«Ὁ πρόην Ἡμίρης τοῦ Ἀφγανιστάν Σεῖρ Ἀλῆς, ἠττηθεὶς τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, ὡς γνωστὸν, ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ ἀπολέσας τὸν ὄρονον αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῆ εἰς Πετρού- πολιν, ἐτελεύτησε δὲ καθ' ὁδὸν καὶ ἐτάφη ἐν τινὶ κήπῳ. Τὸν κήπον τοῦτον ἠγάρασεν ὁ υἱὸς του Ἰακούβ-Χάν καὶ προτίθειται ν' ἀνεγείρῃ αὐτόθι μεγαλοπρεπὲς μουσουλμανικὸν τέμενος, κατὰ πάντα ὅμοιον τῷ ἐν Μεδίνα τέμει, ἐνθα κείν- ται τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου προφήτου καὶ τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ θυγατρὸς Φατιμέ. Ἐπὶ τῆς ἀρ- γυρᾶς σαρκοφάγου, ἥτις θὰ στηθῆ ἐπὶ τοῦ τά- φου, θὰ χαραχθῆ ἐν περσικῇ καὶ ἀφγανικῇ γλώσσῃ ὁ βίος του συνταχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰακούβ- Χάν. Τὸ μαυσωλεῖον θὰ φωτίζεται ὑπὸ 15 λυ- χνιδίων, ὧν ἐκάστη εἶσται δῶρον ἐνὸς τῶν τέκνων τοῦ Σεῖρ-Ἀλῆ· ἀνά πᾶσαν δὲ μεσημέριαν θὰ διανεμηταί, δαπάναις τοῦ Ἰακούβ-Χάν, ἄρτος καὶ ἄλλας εἰς τοὺς πτωχοὺς».

«Ἐν Ἀγγλίᾳ ναυπηγεῖται κατ' αὐτὰς θα- λαμηγὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας ἀπα- ράμιλλος κατὰ τὸν πλοῦτον τοῦ ὕλικου καὶ τῆς ἐσωτερικῆς διασκευῆς. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὑψοῦνται δίστεγα τὰ δώματα τῆς αὐτοκρατορι- κῆς οἰκογενείας. Πέριξ ὑπάρχει στοὰ ἀπρόσιτος εἰς τὸν ἀνεμον καὶ τὰ κύματα καὶ χρησιμεύουσα ὡς τόπος περιδιαβάσεως. Τὸ ἐστιατόριον ἔχει μῆκος 65, πλάτος 35 καὶ ὕψος 12 ποδῶν· ἐξ ἴσου δὲ μεγάλη εἶναι ἡ αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς. Αἱ λοιπαὶ αἴθουσαι, τὸ σπουδαστήριον τοῦ αὐτοκρά- τορος καὶ οἱ κοιτῶνες εἶναι θαύματα πολυτελεί- ας. Αἱ κλίμακες εἶναι πλατεῖαι καὶ περιγλυφαί».

«Ὁ βαθύπλοτος τραπέζιτης Βισσοφσχάϊμ ἀπεφάσισε ν' ἀνεγείρῃ ἰδίους ἀναλύμασιν ἐν Νι- κείᾳ ἀστεροσκοπεῖον. Ἡ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 1,500,000 φράγκων. Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Οἱ εἰς τὸ πάθημα τῶν χειμέτων (χιονιστρῶν) καὶ σχασμάτων τοῦ δέρματος τῶν χειρῶν ὑπο- κείμενοι σφείλουσι πρὸς ἀποφυγὴν αὐτῶν νὰ λαμ- βάνωσι τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις πολὺ πρὶν ἢ ἐνσκήψῃ τὸ δριμύ ψυχρός, ὅτε πλέον οὐδαμῶς ὀφει- λούσι τὰ θεραπευτικὰ μέσα.

Προφυλακτικὸν δὲ ἐξαιρετικὸν κατὰ τοῦ παθή- ματος εἶνε τὸ νὰ ἀλείφῃ τις, ὅταν κατακλινεται, τὰς χεῖρας διὰ πομμύδας περιεχούσης καφου- ράν. Ἡ ἀλείφῃ αὕτη λειανούσα καὶ μαλακό- νουσα τὸ δέρμα, προφυλάττει τὴν ἐπιδερμίδα ἀπὸ τὴν ξηρότητα ἐκείνην, ἐκ τῆς ὁποίας προέρ- χεται ἢ οὐκ ὀλίγους βασανίζουσα πάθησις αὕτη.

ΑΘΗΝΑΙ—ΤΥΠΩΣ ΚΑΡΟΚΗΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΑΤΙΑΣΟΦΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 15